Directoraat-generaal Dier, Plant en Voeding

ACTIVITEITENVERSLAG 2016

FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

.be

Gewasbescherming
Dierengezondheid

Voorwoord
Plantengezondheid
Diervoeders

Overzicht

Voeding | Tabak en alcohol | Wetgeving

GGO | Cosmetica

Voorwoord

Beste lezer,

Ik stel u graag het activiteitenrapport 2016 van het DG Dier, Plant en Voeding voor.
2016 was geen gemakkelijk jaar. De aanslagen van 22 maart 2016 in Brussel en in Zaventem hebben het hele land flink dooreengeschud. Het is met veel moed en vastberadenheid dat de Belgen van deze beproeving herstellen.
Meer dan ooit heeft de wereld nood aan visionairs en optimisme. Daarom is het in dit klimaat van onzekerheid belangrijk om te geloven in onze kracht. Onze FOD moet hecht blijven, doeltreffend blijven samenwerken en een geloofwaardige en overtuigende bijdrage blijven leveren aan de internationale netwerken en organisaties.
2016 was een groot succes voor het DG Dier, Plant en Voeding: wij konden 24 nieuwe medewerkers aanwerven, ondanks de huidige omstandigheden van begrotingsbesparingen en beperkingen op de personeelsaanwervingen.
Wij werden ook genomineerd voor de prijs van overheidsorganisatie van het jaar 2016. Dankzij het enthousiasme van onze medewerkers bij de uitvoering van onze opdrachten en taken, dankzij het netwerken, samenwerken en valoriseren van onze talenten konden wij die doelstelling halen.
Tot slot blijven wij werken aan de ontwikkeling van het monitoringsysteem inzake e-commerce in het kader van de bescherming van de volksgezondheid.

Ik wens u veel plezier bij het ontdekken en lezen van dit rapport en blijf te uwer beschikking voor bijkomende informatie.

Dr. Lic. Ph. Mortier,
Directeur-generaal
DG Dier, Plant en Voeding

Gewasbescherming

DG Dier, Plant en Voeding staat in voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen, toevoegingsstoffen, meststoffen en bodemverbeterende middelen in België. Daarnaast levert het DG toelatingen voor het gebruik en de verkoop van gewasbeschermingsmiddelen en toevoegingsstoffen (fytolicentie), stelt het maximale residulimieten voor gewasbeschermingsmiddelen in eetwaren op en verzorgt het de opmaak en coördinatie van het programma voor de reductie van pesticiden. Tot slot beoordeelt het Europese aanvraagdossiers voor werkzame stoffen.

Europese evaluatie van werkzame stoffen

In de EU zijn gewasbeschermingsmiddelen sinds 1993 aan een dubbele toelatingsprocedure onderworpen. De eerste stap is de goedkeuring van de werkzame stof op Europees niveau.

Europese goedkeuring van glyfosaat tijdelijk verlengd

Op 30 juni 2016 verliep de Europese goedkeuring van de onkruidverdelger glyfosaat. Deze stof kwam enkele jaren geleden in opspraak omdat ze volgens het International Agency for the Research on Cancer (IARC) waarschijnlijk kankerverwekkend is. Andere officiële wetenschappelijke instanties zoals de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) komen echter niet tot dezelfde conclusie, wat tot de nodige controverse heeft geleid. Tot op vandaag konden de lidstaten zelfs geen akkoord bereiken over de vernieuwing van de goedkeuring van glyfosaat. Daarom werd de huidige goedkeuring tijdelijk verlengd.

Strengere voorwaarden voor de huidige goedkeuring

De Europese Commissie heeft op 30 juni 2016 de huidige goedkeuring van glyfosaat met maximaal anderhalf jaar verlengd[1]. In een tweede fase heeft ze nieuwe voorwaarden aan de huidige goedkeuring verbonden[2].

* de formuleringshulpstof POE-tallowamine is niet meer toegelaten in gewasbeschermingsmiddelen op basis van glyfosaat. Op dit moment zijn er te weinig gegevens om te bevestigen dat deze stof het toxisch effect van glyfosaat niet beïnvloedt;
* bij de toelating van een middel op basis van glyfosaat moet de lidstaat extra aandacht besteden aan de risico's bij gebruik in gebieden die door het brede publiek of kwetsbare groepen worden gebruikt, zoals speeltuinen;
* ten slotte moeten de lidstaten nagaan of de voor-oogsttoepassingen van glyfosaat als droogmiddel niet in strijd zijn met de goede landbouwkundige praktijken.

België neemt onmiddellijk de nodige maatregelen

België heeft alle toelatingen voor gewasbeschermingsmiddelen op basis van glyfosaat met POE-tallowamine als formuleringshulpstof ingetrokken, en overgangstermijnen bepaald voor de verkoop en het gebruik van de producten die nog in stock zijn.

Het Belgische Erkenningscomité voor de bestrijdingsmiddelen voor landbouwkundig gebruik heeft de risico's voor kwetsbare groepen onderzocht en kwam tot de conclusie dat die bij accidentele blootstelling aanvaardbaar zijn. Nieuwe maatregelen zijn op dit moment niet nodig.

Anderzijds heeft het Comité besloten om de toelating van de voor-oogsttoepassingen van glyfosaat in te trekken, zelfs al gaat het niet om een gebruik als droogmiddel. Deze toelating dateert nog uit een periode dat er maar weinig herbiciden beschikbaar waren om onkruid in gezaaide gewassen te bestrijden. Sindsdien is het gamma enorm uitgebreid en zijn er voldoende alternatieven. Bovendien zijn de goede landbouwpraktijken geëvolueerd.

1. Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1056, gepubliceerd in het Publicatieblad van de EU van 30 juni 2016
2. Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1313, gepubliceerd in het Publicatieblad van de EU van 2 augustus 2016

Discussies over indeling van glyfosaat lopen verder

Het grootste struikelblok om de goedkeuring van glyfosaat te vernieuwen, blijft de indeling van de stof: moet ze worden ingedeeld als kankerverwekkend, en zo ja, in welke categorie? De verlenging van de huidige goedkeuring laat toe om deze vraag grondig te laten onderzoeken door het European Chemicals Agency (ECHA). Wanneer de Commissie, samen met de lidstaten, eind 2017 over de vernieuwing van de goedkeuring moet beslissen, zal de conclusie van het ECHA al beschikbaar zijn.

Altijd de laatste informatie over de goedkeuring van glyfosaat op www.fytoweb.be

DG Dier, Plant en Voeding, dat nauw betrokken is bij de vernieuwing van de goedkeuring van glyfosaat, geeft heel regelmatig een uitgebreide stand van zaken over dit dossier via www.fytoweb.be. Het DG wijst ook de weg naar alle openbare documenten uit de procedure: uitgezonderd de studies, zijn zo goed als alle gegevens vrij te raadplegen.

"De besluitvorming rond glyfosaat, met de enorme media-aandacht en de druk van alle kanten, is een hele uitdaging voor de Europese en de nationale autoriteiten. Maar de test werd doorstaan: de besluiten die de Europese Commissie in 2016 heeft genomen houden rekening met alle aspecten; ze zijn proportioneel en verdedigbaar. Ik heb er vertrouwen in dat dit ook het geval zal zijn voor de ultieme in 2017 te nemen beslissing over het al dan niet vernieuwen van de goedkeuring van glyfosaat."

Herman Fontier
Celhoofd Analyse, Residuen en Toxicologie

Belgische evaluatie van werkzame stoffen voor gewasbescherming in 2016

Evaluatie van werkzame stoffen op Europees vlak	
Evaluatie nieuwe werkzame stof (*DAR[3] en/of peer review)*	0
Her-evaluatie goedgekeurde werkzame stof (*DAR en/of peer review*)	15
Evaluatie bevestigende gegevens	3
Evaluatie van een alternatieve oorsprong van een goedgekeurde werkzame stof (als rapporteur)	5
Maximale residulimieten (MRL)	
Evaluatie van aanvraag tot vaststelling of wijziging van EU-MRL	1
Herziening van bestaande EU-MRL - evaluatie als rapporterende lidstaat	1
Herziening van bestaande EU-MRL - evaluatie als betrokken lidstaat	26
Evaluatie en aanpassing van bestaande toelating naar aanleiding van herziening EU-MRL	253 (waarvan 82 wijzigingen van aktes)

Toelating van gewasbeschermingsmiddelen op de Belgische markt

Van zodra een werkzame stof op Europees niveau is goedgekeurd, kunnen de lidstaten gewasbeschermingsmiddelen met deze stof toelaten.

Impact van gewasbeschermingsmiddelen op bijen

Gewasbeschermingsmiddelen zijn ontworpen om op een heel gerichte manier schadelijke organismen te bestrijden. Toch kunnen ze onbedoeld een negatieve impact op andere soorten hebben, waaronder de bijen. DG Dier, Plant en Voeding nam ook in 2016 maatregelen om dit te voorkomen.

Nationale aanpak voor de beoordeling van risico's voor bijen

DG Dier, Plant en Voeding heeft in 2016 een methodologie voorgesteld om de chronische risico's van gewasbeschermingsmiddelen voor bijen te beoordelen. Op 8 november 2016 heeft het Erkenningscomité voor bestrijdingsmiddelen voor landbouwkundig gebruik deze aanpak goedgekeurd.

Het DG heeft voor de producenten concrete richtlijnen opgesteld over:

* de bijenstudies (honingbijen, hommels en solitaire bijen) die ze moeten indienen als onderdeel van een toelatingsdossier voor een gewasbeschermingsmiddel in België;
* de richtlijnen of "guidance" documenten die ze moeten toepassen bij de risicobeoordeling voor bijen bij de evaluatie van gewasbeschermingsmiddelen.

Voor deze methodologie liet het DG zich inspireren door het "Guidance document on the risk assessment of plant protection products on bees[4]" van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA). Europa werkt aan een geharmoniseerde evaluatie van de impact van gewasbeschermingsmiddelen op bijen, maar dit proces verloopt zeer moeizaam. Ons land neemt in afwachting dus al zelf initiatief.

Voorstel om gebruik van neonicotinoïden in België te beperken

Nog in 2016 heeft DG Dier, Plant en Voeding voorgesteld om de lijst met aantrekkelijke gewassen voor bijen uit te breiden en zo de toepassing van de drie meest gebruikte neonicotinoïden in ons land, namelijk thiamethoxam, imidacloprid en clothianidin, te beperken.

Maar het DG wil nog verder gaan. Op basis van de conclusies van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) over neonicotinoïden stelt het DG bijkomende gebruiksvoorwaarden voor, zoals een gebruiksverbod voor en tijdens de bloeiperiode, driftreducerende maatregelen enzovoort. Met deze verstrenging van het gebruik gaat het DG een stap verder dan de Europese Commissie, die voorlopig geen beperkende maatregelen neemt. Het Erkenningscomité voor bestrijdingsmiddelen voor landbouwkundig gebruik spreekt zich in 2017 over het voorstel van het DG uit.

"Met deze methodologie om de impact van gewasbeschermingsmiddelen op bijen te evalueren, speelt het DG een voortrekkersrol."

Sébastien Vanhiesbecq
Celhoofd Effecten op het leefmilieu en werkzaamheid

[3] Draft Assessment Report

[4] https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/3295

Teelt onder bescherming:
interpretatie van Europees richtsnoer voor evaluatie van emissies

DG Dier, Plant en Voeding heeft in 2016 het “Europese richtsnoer betreffende emissies van gewasbeschermingsmiddelen in het milieu bij het toepassen in teelten onder bescherming” van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) geïnterpreteerd. Dit bevat de basisprincipes om de impact van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in onder andere serres te evalueren.

Toepassing op de Belgische situatie

Omdat het richtsnoer geen instructies voor de evaluatie meegeeft, ontstond er zowel bij de overheden, de producenten als de gebruikers veel verwarring. Daarom heeft het DG het interpretatiedocument “Emissions from protected crops to the environment in Belgium” uitgebracht. Dit legt uit hoe en wanneer het richtsnoer bij toelatingsaanvragen voor gewasbeschermingsmiddelen moet worden toegepast. Het Erkenningscomité voor bestrijdingsmiddelen voor landbouwkundig gebruik heeft deze aanpak goedgekeurd.

Definitie van teelten onder bescherming

Voor gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen heeft het DG bovendien de gids “Wat is een teelt onder bescherming?” uitgebracht. Deze legt uit welke vormen van bedekking bepalen of een teelt een “teelt onder bescherming” is en helpt de gebruiker dus om voor elke toepassing een gepast gewasbeschermingsmiddel te kiezen.

Beide documenten zijn beschikbaar op www.fytoweb.be.

Terbuthylazine: FAQ over bufferzone

DG Dier, Plant en Voeding heeft in 2016 een praktische lijst met veelgestelde vragen en antwoorden (FAQ)[5] voor professionele gebruikers van terbuthylazine opgesteld. Terbuthylazine wordt in België hoofdzakelijk als onkruidverdelger in de maïsteelt ingezet. Sinds 2015 is het gebruik van deze onkruidverdelger beperkt: om het oppervlaktewater te beschermen moet een “met gras begroeide bufferzone” van 20 meter tussen het perceel en het oppervlaktewater (bv. waterloop) worden aangelegd.

Over deze bufferzone liepen het afgelopen jaar heel wat vragen binnen, bijvoorbeeld over de begroeiing die in aanmerking komt. Daarom besloot het DG om alle definities en mogelijke scenario’s op een rijtje te zetten in een handig naslagwerk. Zo maakt het niet alleen de regels op, maar helpt het de gebruikers ook om ze juist te interpreteren.

“De FAQ over terbuthylazine is een belangrijk communicatiemiddel dat bijdraagt aan de bescherming van het oppervlaktewater.”

Sébastien Vanhiesbecq
Celhoofd Effecten op het leefmilieu en werkzaamheid

[5] Deze FAQ is beschikbaar op www.fytoweb.be

Toelating van gewasbeschermingsmiddelen in 2016

Nieuwe toelatingen	Op basis van een nieuwe werkzame stof	7
	Door wederzijdse erkenning	22 toelatingen (waarvan 2 biopesticiden) 10 weigeringen
	Afgeleid van een bestaand product	31 toelatingen 0 weigering
	Zonaal (België als rapporterende lidstaat)	5 (waarvan 1 biopesticide)
	Zonaal (België als betrokken lidstaat)	33 toelatingen (waarvan 5 biopesticiden) 13 weigeringen
Evaluatie van een alternatieve oorsprong van een werkzame stof in formuleringen op de Belgische markt		32
Verlenging van bestaande toelating		277
Significante wijziging van de samenstelling		10 toelatingen 2 weigeringen

Her-erkenning als gevolg van Europese goedkeuring werkzame stof	
België als rapporterende lidstaat	7
België geen rapporterende lidstaat	26
Onderzoek van toegang tot gegevens	0

Art. 43 Vernieuwing als gevolg van Europese goedkeuring werkzame stof	
België als rapporterende lidstaat	0
België geen rapporterende lidstaat	1

Vergunning voor parallelhandel	
Vergunningen	55
Weigeringen	11
Verlengingen	12

Andere aanvragen	
Uitbreiding of wijziging van de toelating op vraag van de landbouwsector	302
Toelating in noodsituaties (verordening 1107/2009, art. 53)	55
Machtiging voor proefproduct	247
Uitbreiding van GEP[6]- erkenning	4
Audit GEP	7

[6] Good Experimental Practices: kwaliteitsnorm voor werkzaamheidsproeven

Plan voor de reductie van pesticiden

Het Nationaal Actieplan voor de Reductie van Pesticiden (NAPAN) wil het gebruik en de risico's van pesticiden verminderen. Zowel de federale als de regionale overheden nemen hieraan deel. DG Dier, Plant en Voeding staat in voor de coördinatie van het NAPAN en voert de federale acties in haar bevoegdheidsdomein uit.

Informatie over pesticiden en hun alternatieven in alle verkooppunten

Sinds de lente van 2016 moeten handelszaken die pesticiden verkopen evenwichtige informatie over pesticiden en hun alternatieven ter beschikking stellen. De bedoeling is dat de klant zijn keuze goed kan afwegen en niet te snel voor een pesticide kiest.

Hiervoor moet de handelaar minstens twee affiches in de pesticidenafdeling of -rayon hangen:

* een affiche met alternatieven voor pesticiden: de handelaar kan hier zelf op aankruisen welke van deze producten en/of materialen hij aanbiedt;
* een affiche met tips voor een duurzame bestrijding van plagen en ziekten in huis en in de tuin.

Bovendien kunnen consumenten sinds maart raad vragen aan een adviseur met een fytolicentie, in het verkooppunt zelf of via het gratis nummer 0800 62 604. Deze dienst van de koepelorganisatie van de gewasbeschermingsmiddelenproducenten Phytofar wordt nauw opgevolgd door het DG en is ook beschikbaar bij aankopen via het internet.

Brochure "Pesticiden in je huis of tuin?" herwerkt

Samen met DG Leefmilieu, heeft DG Dier, Plant en Voeding de populaire brochure "Pesticiden in je huis of tuin?"[7] grondig herwerkt en opnieuw uitgegeven. Deze gids geeft praktische tips om op een duurzame manier plagen, ziekten en ongemakken zoals muggen, slakken of onkruid te bestrijden. Hij werd voor het eerst uitgegeven in 2007 en wordt nog regelmatig in grote oplagen besteld, vooral door speciaalzaken en winkelketens. Deze editie is voor het eerst ook in het Duits beschikbaar.

Toekenning van fytolicenties

Sinds 25 november 2015 is iedere professionele gebruiker, verdeler of voorlichter van gewasbeschermingsmiddelen verplicht om een fytolicentie[8] te behalen. DG Dier, Plant en Voeding heeft al zo'n 74.500 fytolicenties uitgereikt.

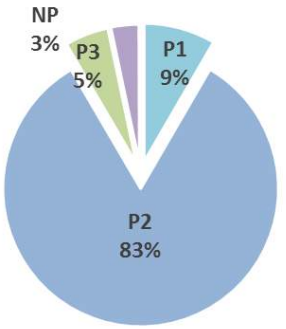

Fytolicentie

P1 - Assistant professioneel gebruik
P2 - Professioneel gebruik
P3 - Distributie/Voorlichting
NP - Distributie/Voorlichting garden segment

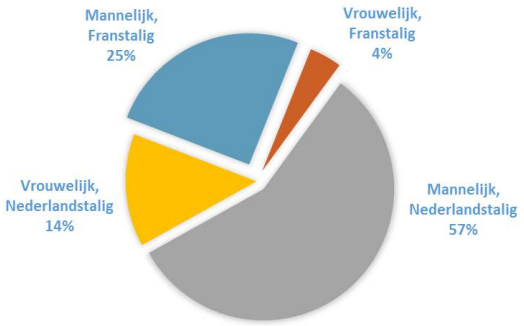

"Met acties zoals de fytolicentie wil het NAPAN op een structurele en duurzame manier de risico's door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen terugdringen."

Vincent Van Bol
Coördinator van het Nationaal Plan voor de Reductie van Pesticiden

Meststoffen

Meststoffen, bodemverbeterende middelen, teeltsubstraten en zuiveringsslib worden gebruikt om de kwaliteit van de bodem en de plantenteelt te verbeteren. In België zijn de bevoegdheden voor deze producten verdeeld over de federale en regionale overheden. DG Dier, Plant en Voeding stelt productnormen op en beoordeelt de veiligheid van meststoffen.

Voorstel van nieuwe Europese regels voor bemestingsproducten

In 2016 heeft de Europese Commissie nieuwe regels voor bemestingsproducten, waaronder alle meststoffen op basis van organische en afvalstoffen, voorgesteld. Producenten zullen deze meststoffen in de toekomst veel eenvoudiger op de interne markt kunnen brengen.

De bedoeling is om deze kringloopproductie, namelijk de omzetting van afvalstoffen in voedingsstoffen voor gewassen, te stimuleren. In de aanloop naar de nieuwe wetgeving heeft DG Dier, Plant en Voeding nauw met alle betrokkenen overlegd om tot een gecoördineerd Belgisch standpunt te komen.

Ontheffingen en toelatingen van meststoffen in 2016

Nieuwe ontheffingen en toelatingen	53
Verlengingen	93
Totaal	146

[7.] Vroeger "Ongewenste gasten in je huis of tuin?"

[8.] www.fytolicentie.be

Plantengezondheid

DG Dier, Plant en Voeding stelt de nationale wetgeving rond plantengezondheid op, verzamelt informatie over schadelijke organismen in België en werkt samen met het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen aan maatregelen om deze te bestrijden of in te dijken. Voorkomen dat een schadelijk organisme ons land binnenkomt, is en blijft hierbij de belangrijkste doelstelling. Daarnaast werkt het DG mee aan de Europese regelgeving, die als basis voor onze nationale wetgeving dient, en vertegenwoordigt het ons land in diverse internationale organisaties die de plantengezondheid bewaken en promoten.

Kader

van de nieuwe plantengezondheidswet gepubliceerd

Op 23 november 2016 is het kader van de nieuwe Europese Plantengezondheidsverordening gepubliceerd. Deze legt de algemene regels vast om nieuwe plaagorganismen of schadelijke organismen voor land, tuin- en bosbouwgewassen te weren en om deze plagen in te perken of te bestrijden. Hiermee wordt ook de natuurlijke leefomgeving beschermd. Deze wetgeving legt veel meer nadruk op preventie: voorkomen dat een nieuw plaagorganisme in de EU wordt binnengebracht. Door de toenemende globalisering en internationale handel is dit een absolute noodzaak. De lidstaten en de Commissie zullen de regels tegen 2019 in detail uitwerken. DG Dier, Plant en Voeding staat in voor de coördinatie van het Belgisch standpunt.

Toegang van planten en plantaardige producten tot de EU wordt strenger bewaakt

Zowel de invoer als het intern verkeer van planten en plantaardige producten zullen worden verstrengd:

* alle planten en plantaardige producten die bestemd zijn voor invoer, moeten een fytosanitair certificaat of gezondheidsbewijs hebben;
* het Europees paspoort wordt geharmoniseerd en de verantwoordelijkheden van alle betrokkenen worden beter afgebakend.

De nieuwe wetgeving voorziet wel de mogelijkheid om bepaalde planten en plantaardige producten vrij te stellen van het fytosanitair certificaat, op voorwaarde dat:

* ze geen drager van schadelijke organismen zijn;
* er geen indicaties van insleep van schadelijke organismen zijn;
* de huidige handelsstromen aantonen dat ze aan de fytosanitaire voorwaarden voor invoer in de EU voldoen.

DG Dier, Plant en Voeding heeft in overleg met de stakeholders en met het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) een lijst met uitzonderingen voor de Europese Commissie opgemaakt. De lijsten van alle lidstaten zullen vanaf 2017 worden beoordeeld.

Plaagorganismen krijgen nieuwe indeling

De criteria om plaagorganismen te categoriseren zijn duidelijker afgebakend en de indeling zelf is gewijzigd.

Prioritaire plaagorganismen maken hun intrede

Een nieuwe categorie zijn de “priority pests” of prioritaire plaagorganismen. Dit zijn de organismen die bij insleep de meest ernstige economische, sociale of milieuschade in de Europese Unie kunnen veroorzaken. De Europese Commissie zal rechtstreeks noodmaatregelen kunnen nemen om dit te vermijden. België en de andere lidstaten hebben in 2016 al een eerste indicatieve lijst van prioritaire plaagorganismen aan de Commissie overgemaakt. Op basis hiervan zal de Commissie in 2017 aan een geharmoniseerde lijst voor de hele EU werken.

Werk rond gereguleerde niet-quarantaineorganismen gaat verder

De Commissie heeft in 2016 verder gewerkt aan de oplijsting van de “regulated non-quarantaine pests” (RNQP), namelijk plagen met een belangrijke (economische) impact, die door hun verspreiding in de EU niet meer kunnen worden uitgeroeid. De European and Mediterranean Plant Protection Organization EPPO zal op vraag van de Commissie een methode uitwerken om te bepalen of een organisme al dan niet tot de RNQP behoort en de geselecteerde organismen hieraan aftoetsen. In dit kader hebben alle lidstaten in 2016 een bijkomende vragenlijst van EPPO gekregen. DG Dier, Plant en Voeding heeft de antwoorden voor België gecoördineerd door met de gewesten en met het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen te overleggen en volgt de werkzaamheden op.

Voor het eerst ook identificatie van hoogrisicoplanten

De kaderverordening voert ook de nieuwe begrippen “high risk plant” of “high risk plant product” en “high risk other object” in. Het gaat om planten en plantaardige producten waarover nog maar weinig fytosanitaire gegevens beschikbaar zijn en die, volgens een preliminaire risicobeoordeling, een onaanvaardbaar risico voor de EU vormen. In eerste instantie zal de invoer hiervan verboden zijn. Een uitgebreide evaluatie moet later aantonen of ze definitief uitgesloten worden of mits voorwaarden mogen worden ingevoerd. In het beste geval vormen ze toch geen risico en moeten ze zelfs niet worden gereglementeerd. De lidstaten moeten in 2017 een lijst met hoogrisicoplanten en plantaardige producten aan de Europese Commissie voorstellen, waarna ze met de Commissie aan een eerste hoogrisicolijst zullen werken.

Meer middelen voor de bescherming van de plantengezondheid

In de toekomst zullen de lidstaten aan de EU cofinanciering kunnen vragen om:

* onderzoeks- en surveyprogramma’s uit te voeren;
* producenten te vergoeden voor de waardeverliezen die ze lijden als hun producten moeten worden vernietigd om een plaag of een ziekte te bestrijden of in te dijken.

Controle en financiering apart geregeld

De controle op de naleving van de nieuwe regels wordt in een overkoepelende controleverordening ondergebracht. Die zal de controleactiviteiten regelen op het vlak van:

* plantengezondheid
* dierengezondheid
* humane voeding
* diervoeder

Deze harmonisatie zal zowel het intern verkeer als de internationale handel vereenvoudigen. Ook de financiering van de strijd tegen plaagorganismen is ten slotte in een aparte verordening geregeld.

Meer bewustzijn voor plantengezondheid bij het brede publiek

Hoewel plantengezondheid essentieel is voor onze voedselvoorziening, onze economie, onze leefomgeving, voor de biodiversiteit en zoveel meer, zijn maar weinig mensen zich van de bedreigingen bewust. Ook daar wil de nieuwe plantengezondheidsverordening iets aan doen. De lidstaten zullen bijvoorbeeld meer inspanningen moeten leveren om reizigers te informeren over potentieel gevaarlijke souvenirs zoals planten, voeding en zaden uit risicogebieden.

Schadelijke organismen

Xylella fastidiosa rukt verder op in Europa

In 2016 zijn nieuwe haarden van de *Xylella fastidiosa* bacterie opgedoken in Duitsland en Spanje. Bovendien neemt het aantal stammen van de bacterie in Europa toe, en zijn er steeds meer waardplanten gekend waarop ze kan groeien en gedijen.

De Europese Commissie heeft de bestaande noodmaatregelen herzien om de bacterie in te dijken. Zo werd de inperkingszone in Italië uitgebreid en de bufferzone verschoven. Bovendien zijn de lijsten met gekende waardplanten in Europa en wereldwijd aangepast aan de nieuwe vaststellingen.

De *Xylella fastidiosa* bacterie werd voor het eerst in 2013 in Europa aangetroffen, namelijk in olijfboomgaarden in Zuid-Italië. Ze bedreigt de productie van olijfolie omdat ze de bomen uitdroogt. De stam die hier werd aangetroffen, is bovendien ook schadelijk voor andere soorten.

Twee Pest-rapporten over schadelijke organismen in België

DG Dier, Plant en Voeding heeft in 2016 twee Pest-rapporten over de aanwezigheid van schadelijke organismen in België opgemaakt:

* bijkomende vondsten van kastanjekanker, *Cryphonectria parasitica*, op tamme kastanjebomen in Oost- en West-Vlaanderen
* de eerste vaststelling van *Thekopsora minima* schimmel op bessenplanten (*Vaccinium corymbosum* variëteiten)

Het DG heeft de Pest-rapporten aan de European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO) bezorgd om de status van deze en andere organismen in de globale databank[1] of Global database aan te passen.

Transversale en internationale samenwerking

International Plant Protection Convention (IPPC)

Voorbereiding van het internationaal jaar van de plantengezondheid (2020)

In 2016 heeft DG Dier, Plant en Voeding mee verder gewerkt aan de voorbereidingen voor het internationaal jaar van de plantengezondheid 2020.

Het jaar van de plantengezondheid moet het grote publiek bewust maken van het belang en de impact van plantengezondheid op mondiale kwesties zoals hongersnood, armoede en bedreigingen voor het leefmilieu, de landbouw en de economische ontwikkeling.

European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO)

Werkgroep rond maatregelen voor plantenbescherming strijkt neer In Gent

Van 14 tot 17 juni 2016 is de werkgroep rond fytosanitaire normering voor plantenbescherming bijeengekomen in Gent voor een intensieve vergadering met 24 deelnemers uit 16 EPPO-landen. Deze internationale werkgroep coördineert de normatieve werkzaamheden rond plantengezondheid in de uiteenlopende wetenschappelijke EPPO-panels, zoals bestrijdingsplannen, detectiemethodes, en informatie-uitwisseling over schadelijke organismen. DG Dier, Plant en Voeding heeft dit evenement voorbereid en in goede banen geleid.

De werkgroep heeft in het bijzonder de rol van ‘next generation sequencing’ in de plantenbescherming besproken. Deze nieuwe detectiemethode kan snel en relatief goedkoop grote delen DNA van planten in kaart brengen en dus ook afwijkingen zoals ziektes opsporen. De grote vraag is hoe de overheden deze gegevens moeten verwerken en welke interpretatie gepast is om maatregelen te nemen. Wordt vervolgd.

Eerste internationaal onderzoeksproject via Euphresco

In 2015 heeft DG Dier, Plant en Voeding, samen met de cel Contractueel Onderzoek, voor het eerst deelgenomen aan de coördinatieprocedure van het Euphresco-onderzoeksnetwerk. Als resultaat hiervan werd in 2016 succesvol een eerste internationaal onderzoeksproject opgestart. Het VECTRACROP-project zal onderzoek voeren naar vectoren van bepaalde bacteriën en fytoplasma’s die de belangrijkste gewassen in de Europese Unie bedreigen.

De financiering van het Euphresco-secretariaat wordt vanaf 2017 geregeld via de jaarlijkse ledenbijdrage aan EPPO. Dit systeem garandeert een stabiele langetermijnfinanciering van het onderzoeksnetwerk, zodat het zelfvoorzienend kan blijven.

[1] https://gd.eppo.int/

Plantenfonds

Vergoeding voor besmetting met *Meloïdogyne chitwoodi* Golden et al.

In 2016 kwam er één besmetting met *Meloïdogyne chitwoodi* Golden et al. in ons land voor. Het Solidariteitsfonds kende een vergoeding van 3.835,40 euro toe voor de denaturatie van 72 ton consumptieaardappelen.

Inning van achterstallige bijdragen: dossiers overgemaakt aan het gerecht

DG Dier, Plant en Voeding werkt sinds 2014 samen met een advocatenbureau om de achterstallige bijdragen aan het Sanitair Fonds alsnog te innen. Alle dossiers die niet konden worden afgesloten omdat de producent weigert te betalen, zijn aan het gerecht overgemaakt voor vervolging.

Geen inning van de verplichte bijdrage voor 2016

De aardappelproducenten hebben in 2016 geen verplichte bijdragen moeten betalen voor het referentiejaar 2015, omdat het solidariteitsfonds nog altijd meer dan 1,5 miljoen euro aan reserves in kas heeft.

Deelname aan de werkgroep rond Europese cofinanciering

Sinds 1 januari 2017 kan iedere lidstaat aan de Europese Commissie vragen om de vergoeding van waardeverliezen te cofinancieren tot maximaal 50%. Om dit systeem voor te bereiden, is een werkgroep samengesteld die onder meer alle informatie over bestaande vergoedingssystemen verzamelt. DG Dier, Plant en Voeding zetelt in deze werkgroep en heeft in 2016 een uitgebreid dossier over de situatie in België opgemaakt.

Sierteeltsector toont interesse in een solidariteitsfonds

In 2016 hebben vertegenwoordigers van de sierteeltsector afgesproken met DG Dier, Plant en Voeding en het kabinet van de minister van Landbouw om een werkgroep rond een eigen solidariteitsfonds op te richten. Deze werkgroep zal de mogelijkheden van een fonds onderzoeken en de interesse van de verschillende deelsectoren peilen.

Plantengezondheid

Dierengezondheid

DG Dier, Plant en Voeding waakt over de gezondheid van nutsdieren en gezelschapsdieren en legt de regels vast om diergeneeskunde uit te oefenen en diergeneesmiddelen toe te dienen.

Diergeneeskunde

DG Dier, Plant en Voeding staat in voor de erkenning van nieuwe dierenartsen in België, en van dierenartsen uit de andere lidstaten van de Europese Unie en derde landen. Bovendien regelt en bewaakt het DG het gebruik van diergeneesmiddelen.

Erkenning van dierenartsen in 2016

In 2016 heeft DG Dier, Plant en Voeding 290 nieuwe dierenartsen erkend, waarvan 162 Nederlandstalige en 128 Franstalige. Er zijn geen nieuwe diergeneeskundige rechtspersonen erkend.

Voorwaarden om beroepskwalificaties van dierenartsen uit andere lidstaten te erkennen

Dierenartsen uit andere lidstaten van de EU kunnen onder bepaalde voorwaarden hun beroep in ons land beoefenen. Dat kan als tijdelijke of occasionele dienstverlener, of door zich in België te vestigen. Alle regels over de erkenning van hun beroepskwalificaties zijn in 2016 vastgelegd in een koninklijk besluit.

DG Dier, Plant en Voeding registreert alle instroom en uitstroom van dierenartsen in België in de Internal Market Information of IMI-databank van de Europese Unie. Ook sancties en maatregelen tegen dierenartsen komen hierin terecht, om fraude te voorkomen.

Diergeneesmiddelen: nieuwe regels en verplichte registratie van gebruik bij de veehouder

Sinds 8 augustus 2016 moeten veehouders elk gebruik van diergeneesmiddelen bij voedselproducerende dieren op hun boerderij registreren[1]. Deze maatregel gold vroeger enkel in risicoperiodes, maar dat was niet in regel met de Europese wetgeving. In de strijd tegen de antibioticaresistentie wordt het antibioticagebruik en de registratie ervan aangescherpt.

Registratieprocedure aanzienlijk vereenvoudigd voor dierenarts en veehouder

De registratieprocedure zelf is gemoderniseerd, en dat houdt zowel voor de dierenarts als voor de veehouder voordelen in:

* elk gebruik van diergeneesmiddelen bij voedselproducerende dieren moet maar één keer worden geregistreerd (“only once”-principe);
* alle documenten kunnen nu ook elektronisch worden doorgegeven;
* het hele register kan online worden bewaard. Een papieren register blijft wel toegelaten.

Nieuwe instrumenten in de strijd tegen antibioticaresistentie

De opkomst van multiresistente bacteriën is een grote bedreiging voor de volksgezondheid. Infecties met resistente bacteriën zijn heel moeilijk te behandelen, en enkel nog met een heel beperkt aantal antibiotica. Die worden als kritische antibiotica[2] aangeduid.

[1] KB van 21/07/2016 betreffende de voorwaarden voor het gebruik van geneesmiddelen door de dierenartsen en door de verantwoordelijken van de dieren

[2] De fluoroquinolones en de cefalosporines van de 3de en de 4de generatie

In de nieuwe wetgeving wordt het gebruik van kritische antibiotica, namelijk de belangrijkste antibiotica voor mens en dier, verder beperkt om het risico op resistentie te verkleinen. Deze producten mogen enkel nog bij voedselproducerende dieren worden gebruikt als onderzoek aantoont dat de aanwezige bacterie al resistent is aan andere, niet-kritische antibioticasoorten. Voor paarden geldt hier een uitzondering.

Vanaf 2017 moet elk gebruik van antibiotica bij vleeskalveren, varkens en gebruikspluimvee (kippen) door de dierenarts of veehouder in de centrale databank Sanitel-MED worden aangegeven. Dankzij deze verplichte registratie kan het antibioticagebruik in de veeteelt van nabij worden opgevolgd, zelfs op het niveau van de individuele veehouder. Dat laat toe om de controles en het beleid gericht bij te sturen.

Uitzondering voor jonge biggen en kalfjes

De verplichte registratie geldt niet voor het gebruik van diergeneesmiddelen met een wachttijd van maximaal een maand bij:

* kalveren van minder dan een maand oud, die op hun geboorteplaats verblijven;
* niet-gespeende biggen van minder dan 4 weken oud.

"Dankzij de verplichte registratie kan het DG het gebruik van diergeneesmiddelen in kaart brengen en ervoor zorgen dat elk middel correct wordt gebruikt."

Mathieu Hubaux
Attaché-dierenarts

Sanitair fonds

Het Begrotingsfonds dierengezondheid, kortweg Sanitair Fonds, wordt gespijsd door verplichte bijdragen van de veehouders. Wanneer zij in het kader van de bestrijding van dierenziekten verliezen lijden, dan kunnen die door het Fonds worden vergoed.

.

Verplichte bijdragen opnieuw verminderd of geannuleerd

Net als in 2014 en 2015 heeft DG Dier, Plant en Voeding de verplichte bijdrage van de rundersector verminderd en die van de varkenssector geannuleerd. De vermindering voor de rundersector is wel verlaagd van 57% naar 47% om de strategische reserves van het Fonds niet in gevaar te brengen.

Beide sectoren lijden nog aanzienlijk onder de verlenging van het Russische embargo voor landbouwproducten, het wegvallen van de melkquota en de wereldwijde economische crisis.

Inning van de achterstallen gaat verder

Sinds januari 2015 doet DG Dier, Plant en Voeding beroep op een advocatenkantoor om de achterstallige bijdragen aan het Fonds te innen. In 2016 zijn 749 operatoren aangeschreven voor een bedrag van 973.111,23 euro. Intussen hebben in totaal 410 operatoren hun dossier intussen geregulariseerd, voor de overige 339 wordt de procedure voortgezet via dagvaarding.

Inning van de achterstallige verplichte bijdragen

	Runderen	Varkens	Kleine Herkauwers	Pluimvee	Planten
Totaalbedrag van de achterstallen	€ 396.534	€ 445.743	€ 13.605	€ 93.203	€ 24.024
Aangeschreven operatoren	232	208	140	50	119
Aantal dagvaardingen	111	72	63	32	61
Totaalbedrag van de dagvaardingen	€ 246.595	€ 205.384	€ 5.939	€ 59.838	€ 13.427

Dierlijke sectoren

DG Dier, Plant en Voeding waakt zowel over de gezondheid van nutsdieren als die van gezelschapsdieren.

Runderen en kleine herkauwers

Gratis vaccinatie tegen blauwtong

Alle Belgische schapen- en rundveehouders konden hun dieren in 2016 vrijwillig en gratis tegen blauwtong laten vaccineren. Blauwtong is al sinds 2012 officieel uitgeroeid in ons land, maar rukt sinds 2015 vanuit Frankrijk naar het Noorden op. De vaccins waren in april beschikbaar, en de meeste dieren konden nog voor de start van het weideseizoen worden ingeënt. De kosten voor de aankoop van het vaccin, de opslag en de distributie ervan, worden door het Sanitair Fonds gedragen. De vaccinatie wordt uitgevoerd door de dierenarts.

Nieuw onderzoeksproject rond paratuberculose

Het Sanitair Fonds financiert sinds 2016 een nieuw onderzoeksproject rond paratuberculose bij geiten. Dit bestaat uit twee grote luiken:

1. een betaalbare diagnostische tool ontwikkelen om de ziekte snel en efficiënt te kunnen opsporen
2. de prevalentie van paratuberculose in de Belgische geitenpopulatie in kaart brengen

De opstart verliep eerder moeizaam, maar eind 2016 was het beoogde aantal deelnemers toch bereikt. België telt relatief weinig geitenbeslagen, maar de meeste dieren worden voor de productie van melk gehouden. Paratuberculose kan de algemene gezondheidstoestand van de geiten ondermijnen en de melkproductie verminderen.

De resultaten van de studie worden in 2017 verwacht. Dit project kadert in de overeenkomst “Beheer – Preventie – Gezondheid (BPG) Kleine Herkauwers” tussen DG Dier, Plant en Voeding en de regionale dierengezondheidszorgverenigingen[3].

Strengere maatregelen tegen infectieuze boviene rhinotracheïtis (IBR)

Veebedrijven die onvoldoende evolueren in het bestrijdingsprogramma voor infectieuze boviene rhinotracheïtis krijgen in de toekomst beperkende maatregelen opgelegd. Ons land wil op termijn de ziektevrije status I4 bereiken, om de handel binnen de EU te vereenvoudigen. DG Dier, Plant en Voeding heeft samen met de sector de mijlpalen en streefdoelen voor de volgende fasen van de bestrijding uitgewerkt en deze in het koninklijk besluit van 25 november 2016[4] vastgelegd.

Het virus dat IBR veroorzaakt, blijft latent aanwezig in rundvee en doet de productie en de immuniteit van de dieren dalen.

Nieuwe fase in het bestrijdingsprogramma voor boviene virale diarree (BVD)

Sinds 1 januari 2017 mogen in België enkel nog BVD-vrije runderen in een veebeslag worden geïntroduceerd of in de handel worden gebracht. Dit zijn runderen met een statuut 'IPI-vrij door onderzoek' of 'IPI-vrij door afstamming'. Met deze maatregel gaat het bestrijdingsprogramma voor BVD een nieuwe fase in. Het doel is om te evolueren van een ziektevrij statuut op niveau van het individuele dier naar één op het niveau van het hele veebedrijf.

"Onze doelstelling ? Een proactief en solidair beleid voeren om de gezondheid van runderen en kleine herkauwers te beschermen."

Brigitte Lejeune
Expert kleine herkauwers

Paarden

Registratieprocedure voor paardachtigen vereenvoudigd

Sinds 1 april 2016 kan de verplichte registratie van paardachtigen ook online gebeuren, via het nieuwe platform www.horseid.be[5]. Dankzij deze digitalisering is de informatie volledig en worden dubbels vermeden.

De eigenaar of houder kan via het platform:

* een persoonlijk profiel aanmaken;
* zijn paard(achtige) registreren;
* elektronisch betalen voor de registratie;
* zijn dossier raadplegen;
* mutaties beheren (verandering van eigenaar).

En dat alles aan een veel voordeliger tarief dan op papier.

Nieuwe tarieven voor de registratie

Sinds 1 oktober 2016 is de online identificatie van paarden goedkoper geworden.

	Online	Papier
Paardachtige zonder afstamming (paspoort Equipas inbegrepen)	€ 66.65	€ 96.80
Paardachtige (zonder aflevering van een passeport Equipas)	€ 43.53	€ 60.50
Slachtveulen	€ 18.15	€ 36.30

[3] Dierengezondheidszorg Vlaanderen en Association Régionale de Santé et d' Identification Animale

[4] Koninklijk besluit van 25 november 2016 betreffende de bestrijding van infectieuze boviene rhinotracheïtis

[5] Beheerd door de Belgische Confederatie van het Paard (BCP)

Nieuwe identificeerders en paarden in 2016

Identificeerders	62 (totaal: 1.685)
Paarden	20.180

"Deze modernisering van de centrale databank voor paarden maakt van België een voorbeeld om te volgen."

Daphné Tamigniaux
Expert paarden en gezelschapsdieren

Gezelschapsdieren

Maatregelen om hondsdolheid te voorkomen en te bestrijden vernieuwd

Sinds 1 maart 2016 is de verplichte vaccinatie voor rabiës in België opgeheven. Enkel honden, katten en fretten die buiten België reizen of vanuit andere lidstaten naar België komen, moeten nog worden gevaccineerd.

Verdachte rabiësgevallen moeten ook anders worden gemeld en afgehandeld[6]. Zo moet een dierenarts dit niet langer aan de burgemeester melden, maar rechtstreeks aan de controle-instantie: het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV). Als er effectief een geval van hondsdolheid voorkomt, bepaalt het FAVV de aanvangs- en einddatum van de kritieke periode en de zone van verhoogde waakzaamheid. De Minister van Landbouw beslist of de vaccinatie tegen hondsdolheid verplicht wordt. DG Dier, Plant en Voeding heeft de rol en de opdrachten van alle betrokkenen in een praktisch protocol gegoten en dit rondgestuurd.

Duidelijkere informatie over reizen met honden en katten

DG Dier, Plant en Voeding heeft de rubriek over reizen met honden en katten op de portaalsite www.gezondheid.belgie.be geoptimaliseerd. Dankzij deze update vinden particulieren sneller het antwoord op hun vragen en moeten ze minder vaak contact opnemen via e-mail en telefoon.

"Duidelijke en veilige regels om met viervoeters het land te verlaten of binnen te komen… zo blijft België sinds 2001 rabiësvrij!"

Daphné Tamigniaux
Expert paarden en gezelschapsdieren

Dierlijke bijproducten

Dierlijke bijproducten (ingewanden, beenderen, huid, vacht, …) zijn niet geschikt als voeding maar kunnen onder bepaalde voorwaarden wel voor andere doeleinden worden gebruikt. Zo kunnen ze in diervoeding, cosmetica of meststoffen worden verwerkt of voor “technische” toepassingen zoals taxidermie en leerlooierij of voor onderzoek en onderwijs dienen. De bevoegdheden voor de controle van dierlijke bijproducten zijn over verschillende federale en regionale overheden verdeeld, waaronder ook DG Dier, Plant en Voeding.

Onderzoek naar abnormale broedsterfte bij sommige Belgische imkers

In de zomer van 2016 ontving DG Dier, Plant en Voeding een aantal meldingen van “hagelschot” in bijenkorven: de bijenlarven ontwikkelen zich abnormaal of zelfs helemaal niet, waardoor het voortbestaan van het bijenvolk in gevaar komt. Het DG ging onmiddellijk op zoek naar de mogelijke oorzaken.

Eerste vaststellingen wijzen in de richting van de bijenwas

Al snel bleek dat de problemen van broedsterfte kort na de plaatsing van nieuwe wasraten, een dierlijk bijproduct, waren opgedoken. Bovendien hadden alle getroffen imkers hun wasraten bij dezelfde producent gekocht. Daarom nam het DG een aantal dringende maatregelen:

* een grondige doorlichting van het productieproces en de kwaliteitscontrole bij de producent;
* een onderzoek naar de samenstelling van de bijenwas, meer bepaald naar de aanwezigheid van chemische verontreinigingen zoals residuen van pesticiden, zware metalen en detergenten. Het DG nam hiervoor stalen bij de getroffen imkers en bij de producent;
* een oproep aan de imkers om de bewuste wasraten uit de bijenkasten te verwijderen en uit voorzorg niet meer te gebruiken, maar wel bij te houden voor eventueel onderzoek.

Om alle imkers te bereiken, werkte het DG nauw samen met de imkersbonden. Zij kregen de nodige informatie niet enkel via mailings, maar ook tijdens een informatievergadering. Daarnaast stond het DG in contact met het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen dat de veiligheid van de honing moet controleren.

Voorlopige conclusie: niet één oorzaak maar een samenspel van factoren

Het onderzoek werd eind 2016 afgerond. Op basis van de beschikbare wetenschappelijke gegevens en analyseresultaten, kan het DG de broedsterfte niet rechtstreeks aan de samenstelling van de bijenwas toeschrijven. Om dit te bewijzen, zou de invloed van elk bestanddeel afzonderlijk (pesticiden- en detergentenresiduen, stearinezuurgehalte, zuur- en esterwaarden, zuurtegraad, …) en *in vivo*[7] moeten worden getest. Bovendien kunnen ook externe factoren zoals de lokale omgeving en de weersomstandigheden een rol spelen. De voorlopige conclusie luidt dat de broedsterfte aan een combinatie van al deze elementen ligt.

[6] KB van 18 september 2016 houdende de preventie en de bestrijding van de hondsdolheid

[7] In vivo onderzoek is onderzoek op levende organismen, in dit geval op levende bijen/bijenbroed.

Diervoeders

DG Dier, Plant en Voeding stippelt het beleid voor dier-voeders uit en bepaalt de normen en regels voor alle producten die hierin worden gebruikt.

Diervoeders

Drie jaar zinkconvenant levert aanhoudend positief resultaat op

De meeste voeders voor mestvarkens bevatten minder dan 100 mg zink per kilogram, zo blijkt uit de evaluatie van DG Dier, Plant en Voeding in 2016. Hiermee blijft de sector ruimschoots onder de norm die in het zinkconvenant van 2013 werd vastgelegd, namelijk 110 mg/kg. Deze is nog strenger dan de herziene Europese norm van 120 mg/kg uit 2016.

Gezien dit goed resultaat zal het DG in 2017 bestuderen of de norm van het convenant nog verder kan worden verlaagd. De verlaging van het zinkgehalte in voeder voor mestvarkens is nodig om de verhoogde zinkuitstoot bij biggen te compenseren. Om speendiarree te voorkomen, krijgen biggen vaak preventief zinkoxide als diergeneesmiddel toegediend.

Herziening van toevoegingsmiddelen: focus op aromatische stoffen

Toevoegingsmiddelen voor diervoeding worden om de tien jaar opnieuw geëvalueerd. In 2016 werden een hele reeks aromatische stoffen onder de loep genomen. Zij zijn nu voor het eerst op Europees niveau geëvalueerd. De toelating van zink en van enkele essentiële aminozuren werd eveneens vernieuwd. In totaal zijn een 25-tal nieuwe vergunningen verleend.

DG Dier, Plant en Voeding heeft haar eigen publieke databank van toevoegingsmiddelen in diervoeders regelmatig met de nieuwe Europese vergunningen en hun voorwaarden aangevuld om de betrokken sectoren op de hoogte houden.

Elektronisch voorschrift van gemedicineerde voeders

Sinds 2016 kunnen dierenartsen ook rechtstreeks via hun smartphone of tablet gemedicineerde diervoeders voorschrijven. Hiermee wordt het elektronisch voorschrift, drie jaar na de invoering, nog een stuk toegankelijker en makkelijker toepasbaar in de praktijk. Eind 2016 maakten al een 100-tal dierenartsen gebruik van het systeem.

Het elektronisch voorschrift komt rechtstreeks bij de fabrikant terecht. Zieke dieren kunnen sneller worden behandeld en er is minder risico op fouten. Bovendien kan DG Dier, Plant en Voeding het geneesmiddelengebruik via diervoeder beter opvolgen.

Voeding

De meeste voedselveiligheidsnormen worden op Europees niveau vastgelegd. DG Dier, Plant en Voeding werkt hier elke dag intensief aan mee en stelt ook nationale regels op om de gezondheid van de consument optimaal te beschermen. Bovendien werkt het mee aan nationale projecten, zoals het plan van de FOD Economie om een tiental belangrijke wetteksten over de samenstelling van voedingsmiddelen zoals ijsjes, frisdranken, vleesbereidingen en mayonaise te moderniseren. Tot slot pleegt het DG regelmatig overleg met de voedingssector en met consumentenorganisaties over de samenstelling van levensmiddelen en geeft het opdracht voor cruciaal wetenschappelijk onderzoek om het beleid voor te bereiden.

Voedselveiligheid

Additieven

Europese additievenwetgeving in beweging

Op Europees niveau was er veel overleg over de interpretatie van de additievenwetgeving. Hier en daar is de wetgeving bijgewerkt naar aanleiding van specifieke aanvraagdossiers. Zo zijn de specificaties van steviolglycosiden aangepast.

Emulintake,
een onderzoek naar inname van de emulgatoren E481 en E482

In 2016 is het onderzoeksproject Emulintake naar de inname van de emulgatoren[1] E481 (natriumstearoyl-2-lactulaat) en E482 (calciumstearoyl-2- lactylaat) succesvol afgerond. Het is de eerste keer dat er gegevens voor deze stoffen beschikbaar zijn. Dit zijn de belangrijkste vaststellingen van het onderzoek:

* Uit de metingen blijkt dat de inname van “grote verbruikers” rond de aanvaardbare dagelijkse inname (ADI) schommelt. De wettelijke maximumgehalten, die hoger dan de meetgegevens liggen, moeten dus worden verlaagd;
* Bakkerijproducten vertegenwoordigen het grootste aandeel van de inname;
* De aanwezigheid van de emulgatoren wordt niet altijd op het etiket vermeld.

Met de financiering van Emulintake, voldoet DG Dier, Plant en Voeding aan de Europese verplichting om onderzoek naar de inname van additieven te voeren.

Specenzym, een studie over specificaties voor voedingsenzymen

DG Dier, Plant en Voeding heeft in 2016 een studie over de zuiverheid van voedingsenzymen[2] aangevraagd. De resultaten zullen bijdragen om op Europees niveau specificaties, of criteria voor de zuiverheid, van voedingsenzymen vast te leggen.

Aroma’s

Veiligheid onder de loep

Sinds 2012 is er een Europese lijst van aromastoffen die in voeding mogen worden gebruikt. Een gedeelte van deze stoffen doorloopt momenteel nog een veiligheidsevaluatie. Als blijkt een aroma gevaar oplevert, kan de Europese Commissie het gebruik ervan verbieden of beperken. Dit gebeurt altijd in samenspraak met de lidstaten.

Wetenschappelijk advies van EFSA

De aromaproducenten zijn verplicht om specifieke wetenschappelijke tests op hun producten uit te voeren en de resultaten aan de Europese Commissie mee te delen. Die maakt alle gegevens over aan de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) en vraagt een advies over de veiligheid van de aromastof.

[1] Emulgator: stof die helpt bij het mengen van twee stoffen die normaal gesproken niet of moeilijk mengbaar zijn

[2] Voedingsenzymen kunnen bij relatief lage temperaturen efficiënt stoffen omzetten, en worden onder meer voor fermentatie gebruikt

Evaluatie per groep van aroma's

Om de evaluatie te vereenvoudigen, heeft EFSA alle aromastoffen met een gelijkaardige structuur gegroepeerd. De meest actieve stof in de groep is de zogenaamde referentiestof. Zij wordt als eerste geëvalueerd. Is deze referentiestof veilig, dan neemt de Commissie aan dat de andere stoffen in de groep dat ook zijn. Als de referentiestof niet veilig blijkt, wordt het gebruik beperkt of geschrapt én worden de verschillende stoffen in de groep in detail bekeken.

Twijfels over twee groepen in 2016

In 2016 heeft EFSA haar bezorgdheid geuit over de veiligheid van twee groepen.

Van de eerste was de referentiestof perilla-aldehyde al in 2015 geschrapt omdat ze volgens het advies van EFSA genotoxisch[3] is. In 2016 zijn nog vier stoffen in de groep geschrapt omdat de industrie ze niet meer gebruikt. Van de vijf resterende is het gebruik bevroren, in afwachting van verder advies van EFSA. Deze stoffen mogen voorlopig enkel worden gebruikt in de voedingsmiddelen waarin ze al gebruikt werden, niet in nieuwe producten.

De tweede groep heeft twee referentiestoffen: 2,4-decadienal en 2,4-hexadienal. EFSA kon noch van deze stoffen, noch van de 18 andere stoffen in de groep de veiligheid bevestigen. Daarom zijn de gebruiksvoorwaarden van de hele groep voorlopig beperkt. Intussen heeft EFSA bijkomende gegevens ontvangen en zal het de stoffen verder evalueren.

"Als ik aan aroma's denk, denk ik aan evaluatieprocedures."

Katrien De Pauw
Expert voedingssupplementen, verrijkte voeding en aroma's

Contaminanten

Op Europees niveau was er in 2016 veel aandacht voor plantentoxines, bijvoorbeeld voor tropaanalkaloïden en pyrrolizidinealkaloïden uit giftig onkruid, cyanogene glycosiden in abrikozenpitten, tetrahydrocannabinol (THC) in hennep, opiumalkaloïden in maanzaad en erucazuur in olie. Maar ook rond mycotoxines en proces- en milieucontaminanten werd hard gewerkt.

Plantentoxines

Maximumgehalte voor tropaanalkaloïden in zuigelingen- en peutervoeding

Voeding voor zuigelingen of peuters die met gierst, sorghum, boekweit is gemaakt, mag niet meer dan één microgram per kilogram van de tropaanalkaloïden atropine en scopolamine bevatten. Tropaanalkaloïden komen van nature voor in giftig onkruid en kunnen acuut het hartritme verlagen.

Zuigelingen en peuters lopen meer risico op een overdosis omdat hun dieet minder gevarieerd is. Daarom heeft de Europese Commissie in de eerste plaats voor deze kwetsbare groep een norm vastgelegd. Ze onderzoekt nu of een norm voor tropaanalkaloïden in andere voedingsmiddelen nodig is. DG Dier, Plant en Voeding werkt sinds 2015 mee aan de monitoring van tropaanalkaloïde in voeding, om de problematiek in kaart te brengen.

Tot slot heeft het DG de landbouwsector aangeraden om gevaarlijk onkruid tussen teeltgewassen te bestrijden. Hierdoor is er minder kans op besmetting met tropaanalkaloïden.

[3] Genotoxisch: kan het DNA beschadigen

Waarschuwing voor acute vergiftiging door rauwe abrikozenpitten of bittere amandelen

Het DG heeft in 2016 een waarschuwing rondgestuurd om geen rauwe abrikozenpitten, gemalen rauwe abrikozenpitten of bittere amandelen te eten. Deze producten en hun afgeleiden (bv. olie en poeder) worden de laatste jaren als zogenaamde "superfoods" of als wondermiddel tegen kanker voorgesteld. De meeste soorten bevatten echter van nature amygdalin, een stof die tijdens het eten in het giftige en potentieel dodelijke blauwzuur of cyanide wordt omgezet.

De waarschuwing van het DG volgt op het advies over de gezondheidsrisico's van (poeder van) rauwe abrikozenpitten van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA). Op basis hiervan zullen gerichte Europese maatregelen worden genomen.

Mycotoxines

Zendonconvert: onderzoek naar omzetting van mycotoxines

In 2016 is het Zendonconvert-onderzoek naar de omzetting van vormen van zearalenon (ZEN) en deoxynivalenol (DON) afgerond. Deze mycotoxines worden gevormd door schimmels in granen zoals maïs en gerst. ZEN is een hormoonverstoorder, DON vermindert de weerstand.

Uit het onderzoek blijkt dat beide mycotoxines *in vitro* in verschillende schadelijke metabolieten worden omgezet. De Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid gebruikt de resultaten van het onderzoek om een advies te formuleren.

Procescontaminanten

Monitoring van minerale oliën in voeding

De Europese Commissie heeft een monitoringsaanbeveling voor minerale oliën voorbereid. De lidstaten moeten:

* de aanwezigheid van deze stoffen in risicoproducten zoals zuigelingen- en peutervoeding onderzoeken;
* de bron van een eventuele vervuiling opsporen.

Minerale oliën worden bijvoorbeeld in inkten gebruikt en kunnen dus onder meer voorkomen in verpakkingen van gerecycleerd papier en karton.

DG Dier, Plant en Voeding had in 2016 al opdracht voor een tweejarige studie naar de aanwezigheid, de gehaltes en de toxiciteit van minerale oliën in verpakkingsmateriaal voor voeding gegeven. Dit MinOil-onderzoeksproject past nu perfect in de Europese monitoring.

Discussie over richtwaarden voor acrylamide

In 2016 heeft de Europese Commissie een ontwerpverordening over de vermindering van het acrylamidegehalte in voeding aan de lidstaten voorgesteld. Hierin staan maatregelen die gebaseerd zijn op goede praktijken, en referentiegrenswaarden om na te gaan of deze praktijken goed werken. Acrylamide, een potentieel kankerverwekkende stof, ontstaat bij verhitting en komt in zeer veel voedingsmiddelen voor, bijvoorbeeld in frieten, koekjes en koffie. Ze heeft dus een belangrijke impact, niet enkel op onze gezondheid maar ook op onze economie.

DG Dier, Plant en Voeding evalueert en becommentarieert alle maatregelen die de Commissie voorstelt om het acrylamidegehalte in voedingsmiddelen te verminderen en overlegt regelmatig met de stakeholders. De federale ministers van Landbouw en van Volksgezondheid van ons land hebben in 2016 al kritiek geuit op de krachteloze Europese aanpak van deze contaminant.

Milieucontaminanten

Europese monitoringsaanbeveling voor nikkel in voeding

In 2016 heeft de Europese Commissie een monitoringsaanbeveling voor nikkel in voeding gepubliceerd. Dit metaal komt van nature in het milieu voor en is in verschillende levensmiddelen zoals graanproducten aanwezig. Het kan acute allergische reacties uitlokken en is bij chronische blootstelling mogelijk schadelijk voor de ontwikkeling en de voortplanting.

DG Dier, Plant en Voeding lanceerde al in 2015 een onderzoeksvoorstel voor een innameschatting van nikkel via voeding voor de Belgische bevolking en naar bronnen van nikkelcontaminatie (bodem, contactmateriaal, additieven, …). De studie zal twee jaar lopen.

Aangepaste norm voor arseen in voedingssupplementen

DG Dier, Plant en Voeding heeft de maximumwaarde voor totaal arseen in voedingssupplementen aangepast[4]: arsenobetaïne, een onschadelijke organische arseenvorm, moet niet meer worden meegerekend. De nieuwe norm is rechtstreeks gebaseerd op het advies van de Hoge Gezondheidsraad[5], die alle beschikbare wetenschappelijke gegevens heeft geanalyseerd.

Met deze herziening kunnen bepaalde arseenrijke voedingssupplementen eindelijk de norm halen. En deze aanpassing is in principe maar een eerste stap: ook de effecten van andere organische vormen van arseen in voedingssupplementen moeten nog worden geëvalueerd.

Microbiologische gevaren

Campylobacter

Workshop over recent onderzoek

Op 28 januari 2016 heeft DG Dier, Plant en Voeding, samen met de cel Contractueel Onderzoek, een workshop over recent onderzoek naar Campylobacter in vleeskippen georganiseerd voor de sector en voor de wetenschappelijke wereld. De afgelopen jaren financierde beide diensten belangrijk onderzoek naar factoren die de besmetting beïnvloeden in het slachthuis, de uitsnijderij, de bedrijven die gevogeltevleesbereidingen produceren en ook bij de consument zelf. Hiermee wil het DG onder meer bepalen hoe de besmetting van vleeskippen in de kwekerijen en in de slachthuizen het best kan worden beperkt.

DG Dier, Plant en Voeding maakte de onderzoeksresultaten al over aan de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA), die ze als wetenschappelijke basis voor haar advies gebruikt. Bovendien werkt het DG mee aan een Europees microbiologisch criterium voor karkassen van vleeskippen in slachthuizen, de doelstelling ervan is het beperken van de besmetting tijdens het slachtproces.

Campylobacter is de meest voorkomende oorzaak voor voedselinfecties in de Europese Unie. 20 tot 30% van de besmettingen bij de mens zijn te wijten aan het eten van besmet kippenvlees.

[4] KB van 28 oktober 2016 tot wijziging van het koninklijk besluit van 14 juni 2002 tot vaststelling van maximale gehaltes aan contaminanten waaronder zware metalen in voedingssupplementen

[5] « Arseen en andere elementen in algen en voedingssupplementen op basis van algen » (1 april 2015) (HGR 9149)

Etikettering

Voedingswaarde verplicht op etiket van voorverpakte voeding

Sinds 13 december 2016 moeten producenten verplicht de voedingswaarde op het etiket van hun voorverpakte voedingswaren vermelden. DG Dier, Plant en Voeding heeft een flowchart voor de industrie ontwikkeld, om de nieuwe regels correct toe te passen.

Het etiket moet minstens de energetische waarde vermelden, en de gehaltes (per 100 gr of ml) aan:

* vet
* verzadigde vetzuren
* koolhydraten
* suikers
* eiwitten
* zout

De voedingswaarde-etikettering is niet verplicht voor sommige voedingsmiddelen-categorieën, zoals:

* voedingsmiddelen met weinig of geen voedingswaarde, bv. specerijen en koffie;
* onverwerkte producten, bv. vruchten, groenten of vlees;
* voedingssupplementen, die onderworpen zijn aan andere regels;
* voedingsmiddelen die rechtstreeks door de producent in kleine hoeveelheden aan de eindverbruiker worden geleverd, of aan de plaatselijke detailhandel die rechtstreeks aan de eindverbruiker levert.

Samen met de controle-instanties[6] heeft het DG de begrippen “levensmiddelen die met het oog op de onmiddellijke verkoop worden voorverpakt”, “kleine hoeveelheden” en “plaatselijke detailhandel” gespecificeerd in een verklarend document. Alle betrokken partijen (consumentenorganisaties en afgevaardigden uit de voedingsindustrie, de distributiesector, de horeca, de landbouw enzovoort) zijn uitvoerig geraadpleegd.

De voedingswaarde moet tot slot altijd worden vermeld voor voorverpakte voedingsmiddelen die met vitaminen of mineralen zijn verrijkt of waaraan voedings- en gezondheidsclaims worden toegeschreven. Hier gelden de uitzonderingen dus niet.

“Dankzij de verplichte voedingswaarde-etikettering, heeft de consument duidelijkere en completere informatie over voorverpakte voeding.”

Jean Pottier
Expert etikettering, reclame en beweringen

Contactmaterialen

DG Dier, Plant en Voeding legde in 2016 de regels vast voor het gebruik van vernis en deklagen die in aanraking met voedingsmiddelen worden gebracht[7]. De nieuwe wetgeving bevat ook normen voor de migratie van deze stoffen naar de levensmiddelen, en bepaalt hoe de migratietesten moeten worden uitgevoerd. Sinds 1 januari 2017 is ze van toepassing.

Vernis en deklagen worden onder andere als beschermlaag in blikjes en grote silo’s gebruikt. Ze waren nog niet apart gereglementeerd, ook niet op Europees niveau. Met deze wetgeving is ons land dus een van de Europese koplopers.

[6] De FOD Economie en het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen

[7] KB van 25 september 2016 betreffende vernis en deklagen die bestemd zijn om in aanraking te worden gebracht met voedingsmiddelen

Voedingssupplementen, verrijkte voedingsmiddelen en planten

De online notificatie van voedingssupplementen zit in de lift. DG Dier, Plant en Voeding schaaft continu aan de FOODSUP-applicatie, maar herziet ook verouderde wetgeving en normering.

Online notificatie van voedingssupplementen stijgt nog steeds

DG Dier, Plant en Voeding heeft in 2016 meer dan 8.500 notificaties over voedingssupplementen en verrijkte voedingsmiddelen verwerkt. De meeste daarvan gingen niet over een nieuw product maar over wijzigingen aan een bestaand product, bijvoorbeeld een vernieuwde formule of een nieuw etiket.

Steeds meer notificatiedossiers worden via de applicatie FOODSUP ingediend. Het DG kan elektronische dossiers sneller behandelen, en de aanvrager kan zijn dossier zelf opvolgen.

2013	45%
2014	80%
2015	85%
2016	87%

In 2017 zal het DG de applicatie FOODSUP nog toegankelijker maken voor aanvragers van buiten België en de EU, door de gebruikersomgeving ook in het Engels te vertalen.

Herziening van vitaminen- en mineralengehaltes loopt verder

In 2016 heeft DG Dier, Plant en Voeding een ontwerpbesluit opgesteld om de wetgeving over vitaminen en mineralen in voedingssupplementen en verrijkte voedingsmiddelen uit 1992 te wijzigen. Verschillende vitaminen en mineralen zullen in de toekomst hogere maximumlimieten hebben. De nieuwe normen zijn gebaseerd op het wetenschappelijk advies van de Hoge Gezondheidsraad dat het DG in 2014 had gevraagd (nr. 9285, september 2016).

Toegelaten planten in voedingsmiddelen worden uitgebreid

In 2016 heeft DG Dier, Plant en Voeding een voorstel van koninklijk besluit over toegelaten planten in voedingssupplementen en andere voedingsmiddelen afgewerkt. Hiermee zullen 400 planten aan de positieve lijst worden toegevoegd. Het voorstel kwam in nauwe samenwerking met de Commissie van Advies voor Plantenbereidingen[8] tot stand.

De nieuwe wetgeving kadert in het BELFRIT-project, dat de regels van België, Frankrijk en Italië zoveel mogelijk harmoniseert. Het afgelopen jaar zijn alle Europese stakeholders grondig geconsulteerd.

"Het domein van voedingssupplementen evolueert voortdurend."

Joëlle Meunier
Celhoofd a.i. Voedingssupplementen en Cosmetica

[8] Wetenschappelijk adviesorgaan voor de veiligheidsbeoordeling van planten et plantenbereidingen, dat bestaat uit afgevaardigden van de instanties gespecialiseerd in het onderzoek, de fabricage, de handel en de controle van producten met plantenbereidingen

Novel Food: alle gegevens onder één dak

Aan de lopende band worden nieuwe voedingsmiddelen en ingrediënten ontwikkeld. DG Dier, Plant en Voeding heeft in 2016 de beschikbare informatie over deze novel foods[9] centraal verzameld.

Van versplintering naar harmonisatie

Zowel de lidstaten als de Europese instellingen houden gegevens over novel foods bij. Alleen zijn deze databanken niet uniform en worden ze niet aan elkaar gekoppeld. De kennis over novel foods is dus heel verspreid.

Voor DG Dier, Plant en Voeding, dat ieder jaar veel complexe vragen over novel foods krijgt, was dit een grote hindernis. Daarom heeft het in 2016 een eigen gloednieuwe databank ontwikkeld, en de beschikbare informatie over de eventuele novel food status van voedingsmiddelen hier netjes in gerangschikt en aangevuld. In totaal zijn zo een twintigtal databanken naadloos geïntegreerd en geharmoniseerd, waaronder ook de Duitse en de Italiaanse.

De centrale databank van het DG vermeldt voor elk nieuw voedingsmiddel of ingrediënt:

* de Latijnse benaming van de plant of het dier
* de gebruiksbenaming in verschillende talen
* de gangbare synoniemen
* de status van het voedingsmiddel
* de gebruiksvoorwaarden
* de informatiebron

In eerste instantie is de databank vooral een intern instrument, maar op termijn kan ze eventueel ook door andere instanties worden geraadpleegd.

Sneller op weg naar het juiste antwoord

Dankzij de nieuwe databank kan het DG veel sneller informatie over novel foods opzoeken en raken informatievragen beantwoord. Maar het DG doet nog meer dan dat.

Iedere informatieaanvraag via novelfood@gezondheid.belgie.be wordt sinds 2016 automatisch beantwoord met een standaardmail. Die bevat:

* een link naar de pagina over novel foods op de portaalsite
* een standaardformulier voor informatieaanvragen, dat de indiener helpt om zijn verzoek zo duidelijk en volledig mogelijk te formuleren

In 2016 kreeg het DG onder meer vragen over "pulse electric fields[10]" op voedingsmiddelen, decoratieve eetbare bloemen, onbekende of exotische planten zoals Spaans gras of yuzu, specifieke extracten, enzymen, essentiële oliën, nieuwe vezels, speciale suikers, …

"Veel routinevragen krijgen we niet. Als je de vraag begint uit te spitten, dan zijn de meeste vragen 'novel'. Je moet van alle markten thuis zijn."

Isabelle Laquière
Regulatory Expert

[9] Voedingsmiddelen en ingrediënten die niet significant vóór 15 mei 1997 binnen de Europese Unie als voedingsmiddel werden geconsumeerd

[10] Kortstondig onder stroom zetten

Aanvragen voor de toelating van novel foods in 2016

Dossiernaam	Gebruiksbenaming
UV-exposed increased vitamin D Agaricus bisporus (proces)	Met UV behandelde paddestoelen voor de verhoging van het vitamine D-gehalte
MemreePlus-40P phospholipid powder product	Phosphatidylserine en phosphatinezuur geëxtraheerd uit sojalecithine
D-Ribose	Eenvoudig (mono) suikermolecule D-ribose
Cannabidiol CBDex®	Niet-psychoactieve cannabinoïde die voorkomt in cannabis
Oligonol	Polyphenol geëxtraheerd uit lychee en groene thee
Yestimun Beta-glucan	Betaglucan gistextract
Inositol-Stabilised Arginine Silicate	Nieuwe vorm van arginine
Oak (Quercus robur) wood extract -Robuvit	Waterig extract van de zomereik (Quercus robur)
Egg membrane	Eierschaalmembraan
Extract of Eurycoma longifolia (Tongkat ali root extract)	Wortelextract van Tonkat ali (tropische plant)
Hen egg white lysozyme hydrolysate	Eiwithydrolysaat
Basic whey protein isolate	Extract van het weiproteïne
Chia seeds (salvia hispanical) – yoghurt –extension of use	Chiazaad in yoghurt (uitbreiding van de gebruikstoepassingen van chiazaad)

Voedingsbeleid

Evenwichtig en gevarieerd eten is belangrijk om gezond te blijven. DG Dier, Plant en Voeding werkt samen met de voedingssector om de samenstelling van voedingsmiddelen te optimaliseren en zo de gezondheid van de consument te beschermen. Daarnaast ondersteunt het DG de promotie van borstvoeding.

Convenant met voedingssector streeft naar 5% minder calorie-inname

Op 13 juni 2016 ondertekenden de Minister van Volksgezondheid, de federatie van de Belgische voedingssector (FEVIA) en de federatie voor handel en diensten (COMEOS) het Convenant Evenwichtige Voeding.

Alle betrokken sectoren engageren zich in dit convenant om de calorie-inname van de Belgische consument tegen eind 2017 met 5% te laten dalen. Hiervoor zullen ze onder meer het suiker- en vetgehalte van voedingsmiddelen verlagen. Bovendien willen ze de samenstelling van hun voedingsmiddelen optimaliseren door bijvoorbeeld vezels toe te voegen of het aandeel verzadigde vetzuren te verminderen. De resultaten van het convenant worden eind 2017 een eerste keer geëvalueerd.

DG Dier, Plant en Voeding heeft intussen een mooie traditie van overleg met de voedingssector. Eerder werd op deze manier bijvoorbeeld succesvol het zoutgehalte in voeding gereduceerd. Andere lidstaten van de Europese Unie, zoals Hongarije, nemen dit Belgische model nu over.

Voeding

Drie rapporten van de Voedselconsumptiepeiling gepubliceerd

In 2016 heeft het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid de laatste drie deelrapporten van de Voedselconsumptiepeiling 2014-2015 uitgebracht:

* Rapport 2: Voedselveiligheid
* Rapport 3: lichaamsbeweging en sedentair gedrag
* Rapport 4: de consumptie van voedingsmiddelen en inname van voedingstoffen

Het WIV stelt onder meer vast dat slechts 1 op 5 Belgen maandelijks de koelkast reinigt en onvoldoende over voedselinfecties weet. Kinderen hebben minder lichaamsbeweging dan vroeger en zitten vaker voor een beeldscherm dan goed voor hen is. De gemiddelde Belg eet ten slotte niet evenwichtig en gevarieerd genoeg: te weinig basisvoedingsmiddelen zoals graanproducten, groenten en fruit en teveel vette en gesuikerde extra's en alcohol. Enerzijds neemt hij dus teveel suiker en vet in, anderzijds heeft hij een tekort aan belangrijke vitaminen en mineralen.

DG Dier, Plant en Voeding maakt intensief gebruik van de resultaten van de Voedselconsumptiepeiling om het toekomstige voedingsbeleid vorm te geven.

Affichecampagne borstvoeding: "Eet lokaal!"

Tijdens de jaarlijkse Internationale Week van de Borstvoeding (1-7/10/16) lanceren DG Dier, Plant en Voeding en het Federaal Borstvoedingscomité traditioneel een affichecampagne voor kraamafdelingen, , pre- en postnatale consultaties en pediaters. Dit jaar was het thema "Eet lokaal", om de nadruk te leggen op het duurzame karakter van borstvoeding.

"Om de slechte voedingsgewoonten, de sedentaire levenswijze en het gebrek aan lichaamsbeweging van de Belgen aan te pakken, is een voedingsbeleid op alle bevoegdheidsniveaus onontbeerlijk."

Laurence Doughan
Expert nutritioneel beleid

Internationale activiteiten

Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA)

Lidstaten versterken hun banden met EFSA

Alle lidstaten van de Europese Unie in 2016 een verbintenisverklaring met de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) ondertekend. Hiermee bevestigen ze hun engagement om:

* de wetenschappelijke samenwerking op Europees niveau te versterken
* informatie uit te wisselen
* coherent te communiceren over risico's voor de voedselveiligheid.

Elke dag duiken er nieuwe voedingsrisico's op, maar het budget om beleidsondersteunend wetenschappelijk onderzoek te voeren wordt steeds kleiner. Het is dus meer dan ooit nodig dat alle lidstaten op een duurzame manier samenwerken om de voedselveiligheid efficiënt te bewaken.

DG Dier, Plant en Voeding heeft de betrokken Belgische wetenschappelijke instellingen en de ministers van Landbouw en Volksgezondheid over de verbintenisverklaring geconsulteerd. Allen hebben hun akkoord gegeven.

Sinds de oprichting van EFSA heeft ons land al intensief aan de doelstellingen bijgedragen. Twaalf wetenschappelijke organisaties werken regelmatig met EFSA samen en tientallen experts nemen dagelijks deel aan de wetenschappelijke werkgroepen. Ieder jaar bezorgt ons land miljoenen wetenschappelijke data aan EFSA. Het DG investeert al jaren in wetenschappelijk onderzoek, bijvoorbeeld naar de eetgewoonten van de Belgen (de Voedselconsumptiepeiling).

Uitvoerend directeur van EFSA op bezoek in België

Op 28 juni 2016 bracht Bernhard Url, uitvoerend directeur van EFSA, een werkbezoek aan ons land. DG Dier, Plant en Voeding kon hiervoor uitzonderlijk alle actoren in het domein van voeding en voedselveiligheid samen rond de tafel brengen. Voor de voedingssector was dit bezoek een unieke kans om rechtstreeks te overleggen met de organisatie die de veiligheid van haar voedingsmiddelen en technieken beoordeelt.

De komende jaren zal EFSA alle lidstaten bezoeken. Het doel is om per land een gezamenlijk wetenschappelijk onderzoeksproject rond een actueel thema af te spreken. Voor België viel de keuze op de karakterisatie van nanoadditieven in voeding. Het DG heeft samen met het Centrum voor Onderzoek in Diergeneeskunde en Agrochemie (CODA) het bestek opgemaakt en aan EFSA bezorgd. Wordt vervolgd in 2017.

Codex Alimentarius pakt antibioticaresistentie aan

De Codex Alimentarius Commissie heeft in 2016 een vierjarige task force rond de voedselketen en antibioticaresistentie, onder voorzitterschap van Zuid-Korea, in het leven geroepen. Die zal nagaan in welke mate de voedselproductie aan deze problematiek bijdraagt en hoe die impact kan worden verkleind.

Tijdens de voorbereidende vergadering in Londen in 2016 werd een aantal belangrijke taken van de werkgroep al vastgelegd.

* de gebruikscode voor antibiotica in de voedselproductie evalueren. Dit is een set van regels om het gebruik van antibiotica te beperken;
* aanbevelingen voor een geïntegreerd toezicht van het gebruik van antibiotica in de voedselproductie formuleren;
* voorwaarden voor de aanvraag van wetenschappelijk advies door vastleggen (scope).

De activiteiten van de task force starten in 2017.

Voeding

Genetisch gemodificeerde organismen

Om een genetisch gemodificeerd organisme op de markt te brengen of te gebruiken in voeding, diervoeder of zaaigoed is een Europese vergunning nodig. DG Dier, Plant en Voeding beheert de aanvragen vanuit ons land en geeft hierover advies aan de Europese Commissie. Voor veldproeven met genetisch gewijzigde planten of bomen kunnen de bevoegde ministers zelf toelating geven op basis van advies van het DG, maar hier heeft het bevoegde gewest een vetorecht.

GGO

Monitoring van een afgelopen veldproef met populieren aangepast

Het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) heeft begin 2016 een aanvraag bij DG Dier, Plant en Voeding ingediend om de monitoring van een afgesloten veldproef met genetisch gewijzigde populieren aan te passen. Normaal gezien moet het perceel nog twee jaar na afloop van de proef op hergroei worden gecontroleerd, maar het VIB wil op deze plaats op korte termijn een nieuw gebouw aanleggen.

Het DG kreeg een gunstige risico-evaluatie van de Bioveiligheidsraad: die sluit eventuele negatieve effecten op de menselijke gezondheid of op het milieu uit. Ook de Vlaamse minister van Landbouw uitte geen bezwaren. Daarop hebben de federale ministers van Landbouw en Volksgezondheid hun akkoord verleend. De inspectiedienst van het DG heeft de afronding van de proef en de aanpassingen na afloop ervan gecontroleerd.

Geruststellende controle van veldproeven met maïs en met populieren

Inspecteurs van het DG hebben net als in 2015 de proefvelden van een driejarige proef met genetisch gewijzigde maïs en van een proef met genetisch gewijzigde populieren in de gemeente Wetteren gecontroleerd. Ze stelden geen inbreuken op de voorwaarden van de proeven vast.

Vlotte samenwerking met de gewesten voor de controle van GGO's in zaaizaden

Sinds eind 2014 werkt het DG samen met de gewesten om de aanwezigheid van GGO's in zaaizaden te controleren. Zij staan immers in de voor de algemene kwaliteitscontrole van zaaigoed. Na enkele jaren verloopt deze samenwerking bijzonder goed.

Zowel zaden van maïs, bonen, koolzaad als bieten werden in 2016 getest. Geen enkel staal bevatte sporen van GGO's.

New breeding techniques: GGO of niet?

De biotechindustrie ontwikkelt de laatste jaren veel "new breeding techniques" of nieuwe veredeltechnieken. Dit zijn innovatieve methoden om bepaalde eigenschappen van planten en gewassen te verbeteren. Sommige daarvan leunen heel dicht aan bij genetische manipulatie en zouden dus onder de GGO-wetgeving kunnen vallen.

In 2016 vroeg een onderzoeksinstelling aan DG Dier, Plant en Voeding om na te gaan of een specifieke toepassing van de CRISPR/Cas9-techniek onder de wettelijke definitie van GGO valt. De techniek wijzigt het DNA van planten, bijvoorbeeld om ze resistenter te maken of hun groei te verbeteren. Samen met het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid kwam het DG tot de conclusie dat deze specifieke techniek buiten het toepassingsgebied van de GGO-wetgeving valt. Deze conclusie geldt niet per se voor andere toepassingen van CRISPR/Cas9. Het DG beoordeelt elk geval afzonderlijk.

Aangezien er steeds meer vragen rijzen rond "new breeding techniques" heeft Frankrijk aan het Europees Hof van Justitie gevraagd om de definitie van "genetische gemodificeerd organisme" officieel te interpreteren. Ook de Europese Commissie zal haar juridische interpretatie aan de lidstaten bezorgen, om hun beslissingen te harmoniseren.

Tabak en alcohol

DG Dier, Plant en Voeding staat in voor de normering en controle van tabaksproducten en van alcohol. Daarnaast controleert het de naleving van de tabaks-regelgeving en het rookverbod. Tot slot controleert het de verkoop van alcohol aan jongeren.

Tabak en alcohol

Versterking van de Controledienst Tabak en Alcohol

In het kader van het tabaksplan en alcoholbeleid van de minister van volksgezondheid kon DG Dier, Plant en Voeding in 2016 de Controledienst Tabak en Alcohol uitbreiden met tien jonge controleurs, twee inspecteurs en een juriste.

De hoofdopdracht van de jonge controleurs is om het verbod op de verkoop van alcohol en tabak aan minderjarigen te bewaken en de jongeren beter te beschermen tegen passief roken. De nieuwe medewerkers zijn op 1 oktober gestart en kregen drie maanden lang een theoretische en praktische opleiding, om begin 2017 operationeel te zijn.

Tabaksproducten en rookverbod

Tabakscontroles: merkbare verbetering in kansspelinrichtingen

Dit zijn de belangrijkste conclusies van de controles van DG Dier, Plant en Voeding in 2016:

* in kansspelinrichtingen (casino's etc.) wordt het rookverbod veel beter nageleefd dan voorheen. Na vijf jaar van getouwtrek heeft de Kansspelcommissie eindelijk de visie van het DG én van het gerecht aanvaard dat kansspelen een vorm van "dienst" zijn en dus onder het rookverbod vallen;
* het aantal overtredingen in cafés is licht gedaald van 15% naar 13%.

Tabakscontroles 2016	Conform
Rookverbod op openbare plaatsen (behalve horeca en casino's)	**97%**
Rookverbod in kansspelinrichtingen	81%
Rookverbod in cafés	87%
Tabaksautomaten	82%
Verbod op de verkoop van tabak aan min-16-jarigen	99%
Reclame	76%

Creatieve sponsoring door tabaksfabrikanten

In 2016 kwam DG Dier, Plant en Voeding opnieuw lucratieve sponsoring deals tussen tabakswinkels en tabaksfabrikanten op het spoor. In ruil voor forse geldsommen geven de uitbaters aan de fabrikanten vrij spel om hun handelszaak te decoreren met voorwerpen en reclame met de afbeelding van één of meer tabaksmerken.

Het DG Dier, Plant en Voeding nam in 2016 verschillende gerechtelijke stappen om deze wanpraktijken een halt toe te roepen. Recent werden nog tabaksfabrikanten voor gelijkaardige feiten veroordeeld.

Nieuwe regels voor elektronische sigaretten

Sinds 2016 zijn er nieuwe regels voor de notificatie, de samenstelling, de verpakking, de etikettering en de verkoop van elektronische sigaretten[1]. Hiermee wil het DG de consument informeren en beschermen, maar ook de vrije verkoop van deze producten regelen.

Dezelfde regels als voor tabaksproducten

E-sigaretten worden beschouwd als gelijkwaardig aan tabaksproducten en vallen dus onder dezelfde regels op het vlak van verkoop, gebruik in openbare ruimtes, reclame en sponsoring. Voor e-sigaretten met nicotine gelden nog specifieke maatregelen op het vlak van notificatie, samenstelling, verpakking en etikettering en verkoop of afstand.

In de “Gids elektronische sigaretten” vat het DG de algemene maatregelen voor alle types e-sigaretten en de maatregelen voor e-sigaretten met nicotine samen[2].

Bijzondere aandacht voor risico’s van nicotine

Een orale inname van vloeibare nicotine kan dodelijk zijn, vooral voor kleine kinderen. Om dit risico te beperken, zijn er strikte voorzorgsmaatregelen voor e-vloeistoffen met nicotine:

* de maximaal toegelaten concentratie is 20 mg nicotine per ml;
* een navulflacon mag niet meer dan 10 ml bevatten;
* alle navullingen moeten onbreekbaar zijn en uitgerust zijn met een kinderbeveiliging.

Gerichte controles gepland

Het DG zal in 2017 de nodige controles uitvoeren in winkels die e-sigaretten verkopen. Handelaars die de wetgeving niet naleven, zullen in eerste instantie een waarschuwing krijgen. Nadien riskeren ze een boete. Materiaal dat potentieel gevaarlijk is voor de consument of zijn omgeving, kan in beslag worden genomen.

“De wetgeving rond e-sigaretten die we in 2016 hebben ontwikkeld, beschermt niet-rokers en jongeren maar maakt het tegelijk mogelijk voor rokers om hun producten aan te kopen.”

Mathieu Capouet
Expert tabak en alcohol

Opkomst van waterpijpbars

In de loop van 2016 doken heel wat nieuwe waterpijpbars (shishabars) op. Nochtans valt ook de waterpijp onder het rookverbod en mag ze niet in een openbare ruimte zoals een café worden gerookt. In een rookkamer kan dit wel. De controledienst van het DG maakte maar liefst 88 PV’s op tegen waterpijpbars die niet in orde waren.

Ook de samenstelling en de etikettering van de waterpijptabak zelf is vaak problematisch. Aangezien deze producten vaak illegaal worden ingevoerd, zal het DG in de toekomst nauwer samenwerken met de douane om verboden producten onmiddellijk te onderscheppen.

Tabak en alcohol

Verkoop van alcohol aan jongeren

Jongeren en alcohol, een prioriteit voor DG Dier, Plant en Voeding…

Resultaten van de alcoholcontroles 2016

In 2016 verrichtte DG Dier, Plant en Voeding bijna 5.000 controles op de naleving van het verbod op de verkoop van alcohol aan minderjarigen. Het percentage vastgestelde overtredingen ligt rond de 9% maar is in werkelijkheid hoger, aangezien de controleurs enkel op heterdaad kunnen vaststellen.

	Conform
Verbod op de verkoop van alcoholische dranken aan min-16- en min-18-jarigen	92%
Alcoholautomaten	90%

"Onze doelstelling: de gezondheid van de consument beschermen en jongeren van de negatieve effecten van alcohol en tabak vrijwaren."

Jean-Michel B.
Inspecteur Tabak en Alcohol

Jeugdfuiven blijven een groot probleem

De voornaamste problemen die de controleurs ondervinden, zijn jongerenparty's waarop alcohol volop vloeit. Eén derde van de jongerenfuiven houdt zich niet aan het verbod op de verkoop van alcohol aan minderjarigen. En het probleem blijft aanhouden, onder meer door de inzet van promoteams die jongeren ertoe aanzetten om alcohol te drinken en hun grenzen te overschrijden.

Tijdens een afterschoolparty op 30 juni 2016 in Bellewaerde, bijvoorbeeld, werd in aanwezigheid van een promoteam van AB Inbev Cubanisto, een bier met een beetje rum, aan jongeren uit. Noch het pretpark, noch het promoteam namen de moeite om hun leeftijd te controleren. De jongsten onder hen waren nochtans amper 12 jaar, een heel stuk onder het wettelijke minimumleeftijd (18 jaar).

Naar aanleiding van dit incident diende het DG een klacht in bij de Jury voor Ethische Praktijken inzake reclame (JEP), op grond van het verbod op reclame voor alcohol bij minderjarigen. Deze klacht werd jammer genoeg afgewezen.

Nieuwe folder: «Jongeren en alcohol, wat mag (niet)?»

Om het probleem van de verkoop van alcohol aan jongeren in te dijken, publiceerde het DG een nieuwe folder « Jongeren en Alcohol, wat mag (niet)?» voor organisatoren van (jeugd)evenementen, politie en lokale administraties. Het DG heeft deze folder actief naar de doelgroepen verspreid en moedigt de lokale overheden aan om nog nauwer met de controledienst samen te werken om het aantal overtredingen te verminderen.

[1.] Op dinsdag 17 januari 2017 is het koninklijk besluit tot reglementering van elektronische sigaretten in werking getreden

[2.] Beschikbaar via www.gezondheid.belgie.be

Cosmetica

Cosmetica zijn alle producten om ons lichaam[1.] te reinigen, te verzorgen, te beschermen, van uitzicht te veranderen, te parfumeren of van geurtjes te ontdoen. DG Dier, Plant en Voeding stelt mee de Europese normen voor cosmetica op, controleert de producten op de Belgische markt en verzamelt informatie over eventuele bijwerkingen. Sinds 2015 controleert het DG ook de e-commerce of de handel via internet in cosmetica.

Cosmetica

Gloednieuwe folders voor merkeigenaars en voor verdelers van cosmetica

"Een eigen cosmeticamerk: veel meer dan een etiket!" is de gloednieuwe folder van DG Dier, Plant en Voeding voor schoonheidsinstituten, nagelstudio's en andere professionelen die hun eigen merk willen lanceren. Als merkeigenaar worden ze ook verantwoordelijke persoon van hun producten en krijgen ze er heel wat verplichtingen bij:

* de veiligheid van hun producten laten beoordelen
* een juist etiket met alle verplichte informatie opmaken
* hun producten notificeren bij de EU
* ernstige bijwerkingen melden en indien nodig hun producten van de markt halen

Een verdeler heeft minder verplichtingen dan een merkeigenaar maar is ook verantwoordelijk voor de melding van bijwerkingen van zijn producten en voor de juistheid van het etiket (volledigheid van de informatie in de juiste talen). Het DG heeft alle praktische informatie opgesomd in de folder "Cosmetica verdelen, zo doet u het goed".

De folders zijn digitaal beschikbaar op www.gezondheid.belgie.be en worden verdeeld in schoonheidsscholen, aan ondernemersloketten enzovoort.

Opnieuw tonnen cosmetica in beslag genomen

In 2016 heeft DG Dier, Plant en Voeding opnieuw tonnen illegale cosmetica in beslag genomen:

* producten die schadelijke hoeveelheden van bepaalde stoffen of zelfs verboden stoffen bevatten
* producten waarvan het etiket onjuist of onvolledig is

Het DG haalde onder meer gelnagels van de markt. Gelnagels zijn niet zonder gevaar: de meeste producten bevatten acrylaten, die de huid kunnen irriteren. Dit risico is groter als de consument met een doe-het-zelfkit de gelnagels plaatst. Daarom blijft het DG hameren op het belang van een volledig etiket en van een goede gebruiksaanwijzing.

De aanhoudende controles van het DG werpen wel stilaan hun vruchten af: het aandeel onwettige producten bij de gecontroleerde importeurs en handelaars daalt gestaag.

Kindercosmetica getest op zware metalen

DG Dier, Plant en Voeding heeft stalen van kindercosmetica laten analyseren op de aanwezigheid van zware metalen. De resultaten waren overwegend goed, in tegenstelling tot de controlecampagne van 2010.

[1] Haar, huid, mondholte, tanden, intieme delen en nagels

Gedeeltelijk verbod op het gebruik van methylisothiazolinone als bewaarmiddel

Vanaf januari 2017 verbiedt de Europese Commissie het gebruik van methylisothiazolinone als bewaarmiddel in cosmeticaproducten die niet worden uitgespoeld, zoals crèmes en lotions. DG Dier, Plant en Voeding heeft hier fel op aangedrongen, omdat de stof in ons land steeds vaker aan de bron ligt van allergische reacties.

Cosmeticafabrikanten gebruiken methylisothiazolinone meer en meer als vervanger voor parabenen, een groep van bewaarmiddelen die de afgelopen jaren een negatief imago heeft gekregen. De Belgische dermatologen merkten een significante stijging van het aantal allergische reacties na het gebruik van crèmes en lotions met methylisothiazolinone en hebben dit gemeld. De stof veroorzaakt vooral problemen in producten die langere tijd op de huid blijven.

Dertien meldingen van bijwerkingen (cosmetovigilantie)

DG Dier, Plant en Voeding ontving in 2016 dertien meldingen over bijwerkingen van cosmetica. In vijf gevallen ging het om ernstige neveneffecten. Twee daarvan waren veroorzaakt door haarkleuringen, één door een zuiverende gel, één door een product om oogmake-up te verwijderen en één door een reinigingsmelk met natuurlijke extracten. Voor veel consumenten is “natuurlijk” een synoniem voor veilig, maar krachtige natuurlijke ingrediënten kunnen wel degelijk allergische reacties uitlokken. De overige meldingen van neveneffecten gingen over hydraterende crèmes, mascara, deodorant en een reinigende mousse.

Fabrikanten, verdelers en professionele verbruikers (kappers, schoonheidsspecialisten, …) zijn verplicht om klachten over ernstige bijwerkingen te melden aan het DG via cosmetovig@gezondheid.belgie.be.

Cosmetica

Wetgeving

1. OVERZICHT VAN WETTEN GEPUBLICEERD IN HET BELGISCH STAATSBLAD IN 2016

1	20 DECEMBER 2016. - Wet houdende diverse bepalingen inzake landbouw (1) *Publicatie : 2017-01-03 (Ed. 1)*

2. OVERZICHT KONINKLIJKE BESLUITEN GEPUBLICEERD IN HET BELGISCH STAATSBLAD IN 2016

1	26 JANUARI 2016. - Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 13 november 2011 tot vaststelling van de retributies en bijdragen verschuldigd aan het Begrotingsfonds voor de grondstoffen en de producten *Publicatie : 2016-02-08 (Ed. 1)*
2	5 FEBRUARI 2016. - Koninklijk besluit betreffende het fabriceren en het in de handel brengen van tabaksproducten *Publicatie : 2016-03-03 (Ed. 1)*
3	16 FEBRUARI 2016. - Koninklijk besluit betreffende de identificatie en de encodering van de paardachtigen in een centrale gegevensbank *Publicatie : 2016-03-04 (Ed. 1)*
4	22 FEBRUARI 2016. - Koninklijk besluit tot vaststelling van de financiële bijdrage van de Belgische federale overheid voor het jaar 2016 aan het International Council for the Exploration of the Sea (ICES) *Publicatie : 2016-04-14 (Ed. 2)*
5	22 FEBRUARI 2016. - Koninklijk besluit houdende toekenning van de dotatie voor 2016 ten bate van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen *Publicatie : 2016-03-31 (Ed. 2)*

6	25 MAART 2016. - Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 7 mei 2008 betreffende de bestrijding en uitroeiing van blauwtong *Publicatie : 2016-03-31 (Ed. 2)*
7	17 APRIL 2016. - Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 3 februari 2014 tot aanwijzing van de dierenziekten die vallen onder de toepassing van hoofdstuk III van de dierengezondheidswet van 24 maart 1987 en tot regeling van de aangifteplicht *Publicatie : 2016-04-28 (Ed. 1)*
8	27 APRIL 2016. - Koninklijk besluit tot vaststelling van de financiële bijdrage van de Belgische federale overheid voor het jaar 2016 aan de Wereldorganisatie voor de dierengezondheid vroeger "Office International des Epizooties" (OIE) genoemd *Publicatie : 2016-05-24 (Ed. 1)*
9	16 MEI 2016. - Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 13 november 2011 tot vaststelling van de retributies en bijdragen verschuldigd aan het Begrotingsfonds voor de grondstoffen en de producten *Publicatie : 2016-06-03 (Ed. 1)*
10	6 JUNI 2016. - Koninklijk besluit tot vaststelling van de financiële bijdrage van de Belgische federale overheid voor het jaar 2016 aan de European Cooperative Programme for Plant Genetic Resources (ECPGR) - Bioversity International *Publicatie : 2016-07-06 (Ed. 1)*
11	6 JUNI 2016. - Koninklijk besluit tot vaststelling van de financiële bijdrage van de Belgische federale overheid voor het jaar 2016 aan het International Energy Agency - Bioenergy (IEA) *Publicatie : 2016-07-06 (Ed. 1)*
12	19 JUNI 2016. - Koninklijk besluit tot vaststelling van de financiële bijdrage van de Belgische federale overheid voor het jaar 2016 aan de EPPO (European and mediterranean plant protection organization) *Publicatie : 2016-08-05 (Ed. 1)*
13	29 JUNI 2016. - Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 5 februari 2016 betreffende het fabriceren en het in de handel brengen van tabaksproducten *Publicatie : 2016-07-22 (Ed. 1)*

14	21 JULI 2016. - Koninklijk besluit tot toekenning van een toelage voor 2016 aan de vzw NUBEL *Publicatie : 2016-09-20 (Ed. 3)*
15	21 JULI 2016. - Koninklijk besluit betreffende de voorwaarden voor het gebruik van geneesmiddelen door de dierenartsen en door de verantwoordelijken van de dieren *Publicatie : 2016-07-29 (Ed. 1)*
16	30 AUGUSTUS 2016. - Koninklijk besluit houdende maatregelen betreffende de bestrijding van de vesiculaire varkensziekte *Publicatie : 2016-10-07 (Ed. 1)*
17	30 AUGUSTUS 2016. - Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 9 november 2009 betreffende de veterinairrechtelijke voorschriften voor aquacultuurdieren en de producten daarvan en betreffende de preventie en bestrijding van bepaalde ziekten bij waterdieren *Publicatie : 2016-09-23 (Ed. 1)*
18	11 SEPTEMBER 2016. - Koninklijk besluit betreffende de erkenning van beroepskwalificaties en het vrij verrichten van diensten van dierenartsen *Publicatie : 2016-09-26 (Ed. 2)*
19	18 SEPTEMBER 2016. - Koninklijk besluit houdende de preventie en de bestrijding van de hondsdolheid *Publicatie : 2016-10-17 (Ed. 1)*
20	25 SEPTEMBER 2016. - Koninklijk besluit betreffende vernis en deklagen die bestemd zijn om in aanraking te worden gebracht met voedingsmiddelen *Publicatie : 2016-10-18 (Ed. 1)*
21	26 SEPTEMBER 2016. - Koninklijk besluit tot vaststelling van de financiële bijdrage van de Belgische federale overheid voor het jaar 2016 aan de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) voor het Pesticiden programma *Publicatie : 2016-10-27 (Ed. 1)*
22	28 SEPTEMBER 2016. - Koninklijk besluit tot vaststelling van de financiële bijdrage van de Belgische federale overheid voor het jaar 2016 aan de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) voor de landbouwkundige programma's *Publicatie : 2016-10-27 (Ed. 1)*

23	8 OKTOBER 2016. - Koninklijk besluit houdende toekenning van een verhoging van de dotatie voor 2016 ten bate van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen *Publicatie : 2016-10-28 (Ed. 1)*
24	28 OKTOBER 2016. - Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 14 juni 2002 tot vaststelling van maximale gehaltes aan contaminanten waaronder zware metalen in voedingssupplementen *Publicatie : 2016-12-01 (Ed. 1)*
25	28 OKTOBER 2016. - Koninklijk besluit betreffende het fabriceren en het in de handel brengen van elektronische sigaretten *Publicatie : 2016-11-17 (Ed. 1)*
26	24 NOVEMBER 2016. - Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 22 februari 2016 houdende toekenning van de dotatie voor 2016 ten bate van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen *Publicatie : 2016-12-15 (Ed. 1)*
27	25 NOVEMBER 2016. - Koninklijk besluit betreffende de bestrijding van infectieuze boviene rhinotracheïtis *Publicatie : 2016-12-14 (Ed. 3)*
28	4 DECEMBER 2016. - Koninklijk besluit houdende toekenning van een toelage aan het Centrum voor Informatie en Onderzoek omtrent Voedselintolerantie en -hygiëne (CIRIHA) in verband met voedselallergieën *Publicatie : 2016-12-19 (Ed. 1)*
29	18 DECEMBER 2016. - Koninklijk besluit tot toekenning van een toelage aan de vzw Union Professionnelle Vétérinaire *Publicatie : 2017-01-26 (Ed. 1)*

3. OVERZICHT MINISTERIELE BESLUITEN GEPUBLICEERD IN HET BELGISCH STAATSBLAD IN 2016

1	7 JANUARI 2016. - Ministerieel besluit tot aanwijzing van de deskundigen belast met de schatting van dieren voor het Begrotingsfonds voor de gezondheid en de kwaliteit van de dieren en de dierlijke producten *Publicatie : 2016-01-28 (Ed. 1)*
2	4 FEBRUARI 2016. - Ministerieel besluit tot wijziging van het ministerieel besluit van 23 februari 1967 houdende tijdelijke maatregelen inzake diergeneeskundige politie op de hondsdolheid *Publicatie : 2016-02-19 (Ed. 2)*
3	29 MAART 2016. - Ministerieel besluit betreffende de vaccinatie tegen blauwtong *Publicatie : 2016-03-31 (Ed. 2)*
4	11 APRIL 2016. - Ministerieel besluit tot wijziging van het ministerieel besluit van 8 juni 2015 tot aanwijzing van de leden van de Raad van het Begrotingsfonds voor de productie en de bescherming van planten en plantaardige producten *Publicatie : 2016-04-22 (Ed. 1)*
5	2 MEI 2016. - Ministerieel besluit betreffende de samenstelling, de opmaak, de voorstelling en de vorm van de gecombineerde gezondheidswaarschuwingen voor sigaretten, roltabak en waterpijptabak *Publicatie : 2016-05-17 (Ed. 1)*
6	2 MEI 2016. - Ministerieel besluit betreffende de exacte positie van de algemene waarschuwing en de informatieve boodschap op roltabak die in roltabak zakjes wordt verkocht *Publicatie : 2016-05-17 (Ed. 1)*
7	30 JUNI 2016. - Ministerieel besluit tot vaststelling van een model voor het indienen en voor het publiek toegankelijk maken van informatie over tabaksproducten *Publicatie : 2016-07-27 (Ed. 1)*

8	10 AUGUSTUS 2016. - Ministerieel besluit tot vaststelling van de kosten verbonden aan de identificatie en de encodering van paardachtigen *Publicatie : 2016-09-16 (Ed. 1)*
9	5 SEPTEMBER 2016. - Ministerieel besluit tot wijziging van het ministerieel besluit van 8 juni 2015 tot aanwijzing van de leden van de Raad van het Begrotingsfonds voor de productie en de bescherming van planten en plantaardige producten *Publicatie : 2016-09-15 (Ed. 1)*
10	12 SEPTEMBER 2016. - Ministerieel besluit betreffende het toekennen van een toelage aan de vzw AREDB *Publicatie : 2016-11-09 (Ed. 1)*
11	14 NOVEMBER 2016. - Ministerieel besluit tot wijziging van het ministerieel besluit van 2 april 2014 tot benoeming van de leden van de Raad van het Begrotingsfonds voor de grondstoffen en de producten *Publicatie : 2016-12-01 (Ed. 1)*

Wetgeving

Colofon

Coördinatie Kristel Fransen & Manon Hupin
Kristel.fransen@gezondheid.belgie.be

Grafische vormgeving Philippe Hocepied

Afbeeldingen ©123RF Limited

Contact 02 524 97 97 (contact center)
Info@gezondheid.belgie.be
www.gezondheid.belgie.be

Verantwoordelijke uitgever Philippe Mortier
Directeur-generaal
DG Dier, Plant en Voeding
Victor Hortaplein 40 bus 10, 1060 Brussel

Ce rapport existe aussi en français

federale overheidsdienst
VOLKSGEZONDHEID,
VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN
EN LEEFMILIEU